

Slniečko 4

ROČNÍK XVI. (XXXVIII.)

DECEMBER 1983

3 Kčs

Utešené Vianoce MÁRIA ĎURÍČKOVÁ Ľubko vie, že vianočné darčeky nenosí dedo Mráz. Dávajú si ich pod stromček tí, čo sa majú radi. „Mal by si niečo pripraviť ockovi na Vianoce,“ povedala mamička, keď raz bola s ním sama.

ILUSTROVAL ONDREJ ZIMKA

„Ale čo, keď ja nič nemám?“ odvetil utrápene Ľubko.

„Naspor si päť korún a ostatné ti doložím. Kúpiš otcovi knihu.“

Ľahko sa povie naspor si, ale z čoho? Ľubko si ledva-ledva usporil korunu, aj tú si vlastne vypýtal od mamy.

„Veď ti ju potom vrátim,“ sľuboval.

Išli do obchodu a vybrali knihu o jednej zaniknutej ríši. Také knihy má ocko rád.

Pri pokladni vyložil Ľubko svoju korunu a mamička pridala papierový peniaz. Knižku zabalili do vianočného papiera a darček bol hotový.

„Ale psssst, pred ockom ani muk!“ pripomenula mamička.

V ten istý deň zakýval ocko prstom na Ľubka a vraví mu:

„Mal by si si pripraviť vianočný darček pre mamičku.“

„Ale čo, keď ja nič nemám?“ hovorí Ľubko. A tajomstvo o knihe ho až tak štekli na jazyku, ledva ho udrží.

„Niečo sa už len nájde,“ vraví ocko.

Vzal syna do garáže a tam vypílili z doštičky malú lopatku, na akej sa krája cibuľa. Vlastne, ak máme povedať úplnú pravdu, lopatku vypílil ocko a Ľubko len vyvrátil do rukoviatky dierku, aby sa lopatka dala zavesiť. Potom ju obidvaja hladili šmirglom. Za hodinu bol darček hotový, ani nebolo treba sporiť peniaze.

„Najvzácnejší darček je taký, ktorý urobíš vlastnými rukami,“ povedal ocko. „Ale psssst, pred mamičkou ani muk!“

A tak mal Ľubko dve tajomstvá, ktoré ho veľmi ťažili. Keď bol s mamičkou, musel si ústa zakrývať rukou, aby neprezradil, čo pre ňu zhotovil. A keď bol s ockom, musel si zahrýzať do pier, aby nevykrákoril, aký dar-

ček mu prichystal. A tak predsa len akosi vydržal. Pomohlo mu aj to, že niektorý deň si na tajomstvá nespomenul a aspoň ten prežil potom bez trápenia.

Prišli Vianoce. V kúte obývačky stál stromček krásavec a pod ním darčeky popreväzované stužkami.

Darčeky spod stromčeka vždy rozdáva Ľubko, je to jeho dávne právo.

Samú prvú vybral lopatku a podal ju mamičke:

„Nech sa páči, mamička! Všet som ti nevyzradil, že dostaneš odo mňa lopatku?“

Mamička ho vybozkávala a hneď si do dierky na rukoviatke navliekla motúžtek.

Prišla na rad kniha.

„Nech sa páči, ocinko! Všet som ti neprezradil, že dostaneš odo mňa knižku?“

Ocko ho pochválil, že je chlap, že vie držať tajomstvo. A hneď si knižku rozbalil.

Potom sa rozdali ďalšie darčeky, boby a lego a všetko iné. Ľubko si hneď začal stavať helikoptéru.

Tu príde k nemu ocko a vraví:

„Mám z knižky veľkú radosť, bude mi pamiatkou na celý život. Nechcel by si mi napísať do nej venovanie?“

„Čo je to venovanie?“

„To je také potvrdenie, že knižka je moja a že ju mám od teba.“

„Tak dobre,“ vraví Ľubko. A napísal do knižky tlačnými písmenami (lebo inakšie ešte nevedel):

OCINKOVI NA VJANOCE ĽUBKO

„A ešte mi ta nakresli autíčko,“ povedal ocko, lebo vedel, že Ľubko vie kresliť krásne autíčka.

„A nechcel by si radšej rovnicu?“ prekvapil ho syn.

Ocko prikývol, že môže byť aj rovnica.

A tak Ľubko napísal pod venovanie až dve rovnice.

$$1 + 1 = 2 \quad 2 + 2 = 4$$

Keď mamička videla krásne venovanie, chytré doniesla lopatku, že aj ona si prosí.

Ľubko sa začudoval:

„Sú Vianoce, alebo hodina písania?“ povedal vyčítavo.

No predsa len napísal na lopatku:

MAMUŽKA ĽUDIM TA

Rovnicu už nepripísal. Predsa len sú Vianoce, a nie hodina matematiky.

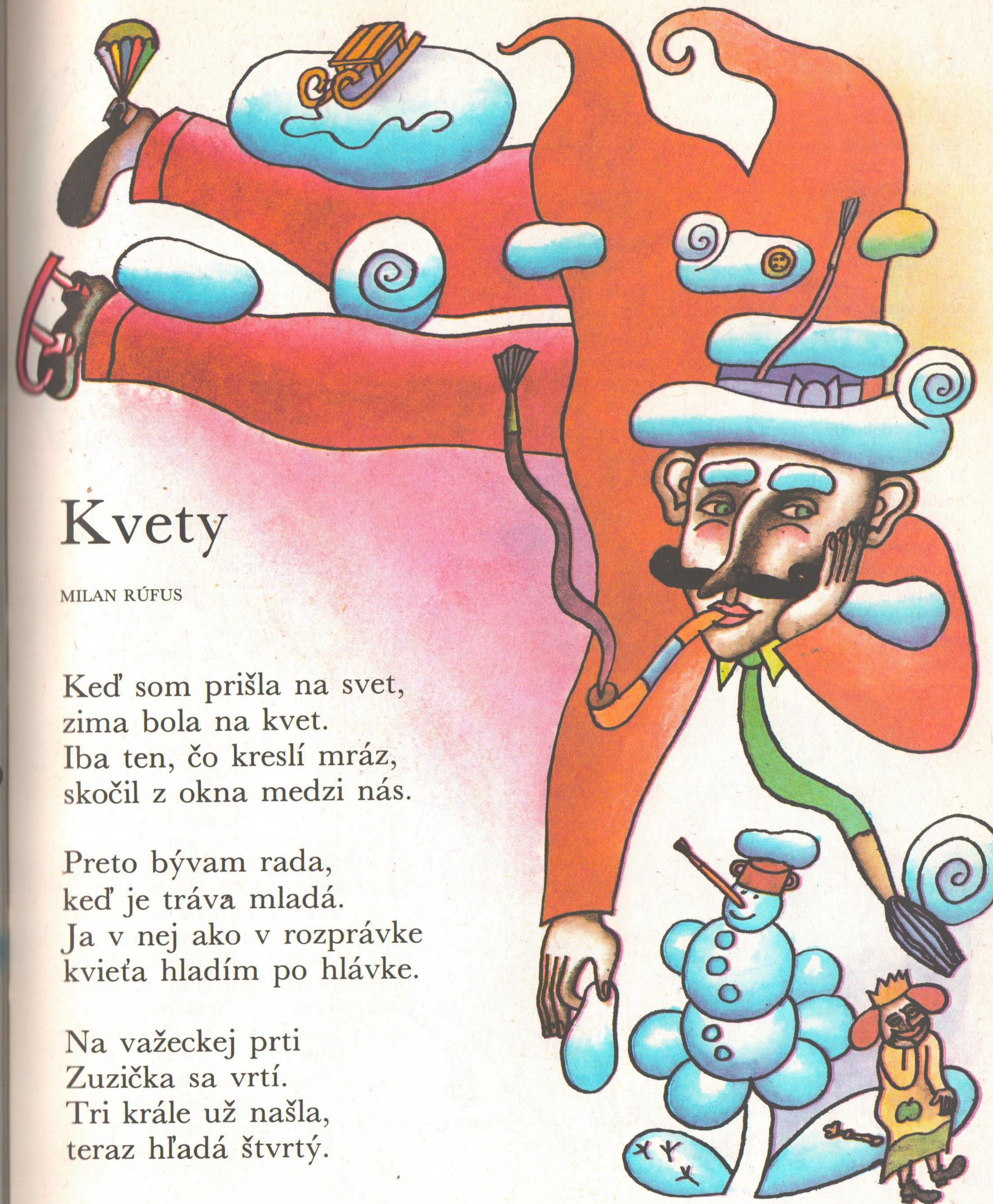
Potom si Ľubko vypýtal od ocka korunu a vrátil ju mamičke:

„To je tá, čo som ti dlžný.“

Ale mamička korunu neprijala, že synčkovi tú dlžobu odpúšťa.

Nuž také to boli Vianoce.

Utešené!

Kvety

MILAN RÚFUS

Keď som prišla na svet,
zima bola na kvet.
Iba ten, čo kreslí mráz,
skočil z okna medzi nás.

Preto bývam rada,
keď je tráva mladá.
Ja v nej ako v rozprávke
kvieta hladím po hlávke.

Na važeckej prti
Zuzička sa vrtí.
Tri krále už našla,
teraz hľadá štvrtý.

Rozprávka

JÁN MILČÁK

„To nezvonil domový zvonček,“ povedala Adela.

Chcel som sa opýtať, aký to bol zvonček, pretože iný okrem domového sme nemali. Ale Adela chystala raňajky. Prestrela obrus, rozkrojila chlieb, strúhala syr, nalievala mlieko a na tanierik ukladala maslové šklabky.

Nebudem ju vyrušovať, pomyslel som si. Má veľa práce.

Neskôr, keď sme si posadali k stolu a začali sme raňajkovať, opýtal som sa:

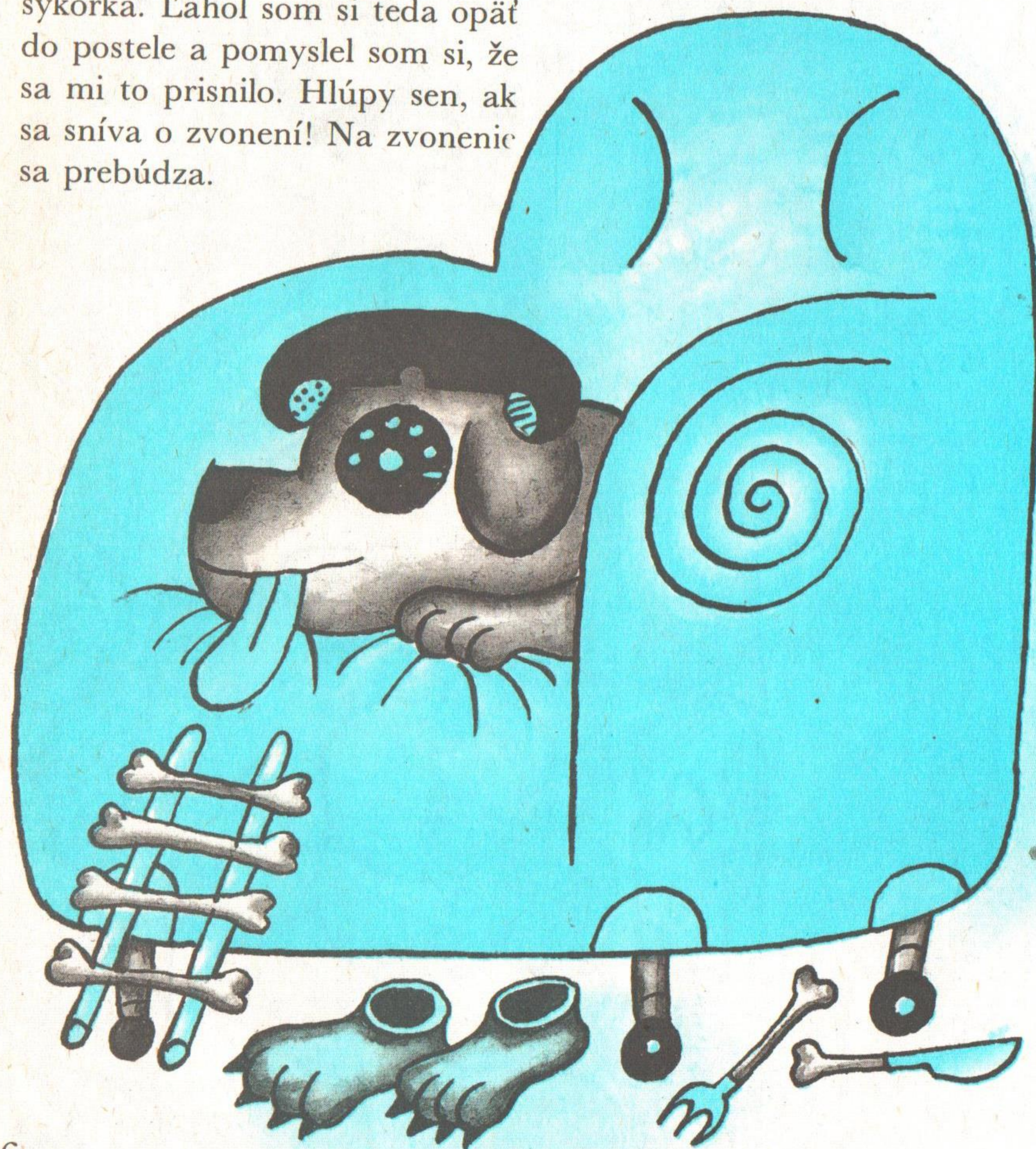
„Aký to bol zvonček?“

„To nebol zvonček. To bol telefón,“ odvetila Adela.

„Aký telefón?“ prekvapene som sa opýtal.

Jedného dňa som sa prebudil na zvonenie. Zišiel som k dverám, ale pred vchodom nestál nik. Len na konári sedela sýkorka. Lahol som si teda opäť do postele a pomyslel som si, že sa mi to prisnilo. Hlúpy sen, ak sa sníva o zvonení! Na zvonenie sa prebúdzam.

o telefóne

„Tvoj,“ odvetila Adela. „Včera si mal narodeniny, tak ho máš ako darček.“

Zašiel som do svojej izby. Na stole stál biely telefón. Zdvihol som slúchadlo, v telefóne sa ozvalo: ti tíí, ti tíí, ti tíí.

„Pôjdem na prechádzku,“ povedala Adela. „Je pekný deň, vonku sneží.“

Keď odišla, sadol som si k stolu a vytočil som číslo 444-44.

„Haf! Haf!“ ozvalo sa v slúchadle.

„Chcel som volať priateľa Adama Cencúľa,“ povedal som.

„Adam Cencúľ je v práci.“

„A ty si kto?“

„Jeho pes Dunaj.“

„Čo robíš v Adamovej izbe?“

„Spím v kresle.“

„Ja zas nemám čo robiť, preto som volal Adamovi Cencúľovi,“ povedal som.

„Ak nemáš čo robiť, zavolaj číslo 123-45.“

„Kto sa mi ozve?“

„Dozvieš sa,“ povedal pes Dunaj. „A teraz by sme mali skončiť, telefonovať sa má stručne.“

„Dobre,“ odvetil som.

„Haf! Haf!“ ozvalo sa v slúchadle.

Pomyslel som si, že Adam Cencúľ má slušného psa, ktorý sa nezabudne pozdraviť.

Rozmýšľal som, či mám vyto-

„Vyhrávam si,“ odvetil.

„Nevedel som, že sa mačkám páči hudba,“ prekvapene som povedal.

„Je to komorná hudba,“ povedal kocúr.

„Viem,“ odvetil som. „Napísal ju Antonio Vivaldi.“

čít číslo 123-45. Nevedel som sa rozhodnúť. Na troch gombíkoch, ktoré mám na košeli, som počítal: mám, nemám, mám.

Vyšlo mi — mám.

Zdvihol som slúchadlo a vytočil som číslo. V slúchadle sa ozvala hudba. A nebola to hociaká melódia. Počul som hudbu skladateľa Antonia Vivaldiho.

„Haló! Haló!“ povedal som.

„Mňau!“ ozvalo sa na druhom konci telefónu.

„Číslo 123-45?“ opýtal som sa.

„Áno,“ povedal hlas v slúchadle. „Tu je kocúr Fúzik.“

„Čo robíš?“ opýtal som sa kocúra.

„Ničomu nerozumieš,“ povedal a hneď aj dodal: „Je to hudba pre myši, pretože je komorná. A keďže v činziakoch nie sú komory, myši hlupane, keď počujú komornú hudbu, hneď pribehnú — stačí urobiť chňap!“

„A chytil si už nejakú myš?“ opýtal som sa.

„Nie, ale chytím,“ vystatoval sa kocúr Fúzik.

Pomyslel som si, že myši nie sú vôbec hlúpe.

„Číslo tvojho telefónu mi dal pes Dunaj,“ povedal som Fúzikovi.

„S Dunajom sa hnevám,“ odvetil kocúr.

„Možno nechce, aby ste sa hnevali,“ povedal som.

„Keď budem mať chvíľu času, zavolám mu,“ odvetil kocúr.

Keďže sa Adela dlho nevracala z prechádzky, vyzrel som z okna. Ulica bola prázdna, len v strede cesty si vykračovali pes a kocúr. Pes poštekával a kocúr pomňaukával. Obaja boli veselí. Správali sa ako dobrí priatelia.

Pieseň o múdrom Olegovi

ALEXANDER SERGEJEVIČ PUŠKIN

Zbuntoval múdry Oleg ruské pluky
pomstiť sa nerozumným Kozárom,
za vpády navštíviť ich sídla, lúky
mečom a pustošivým požiarom;
s družinou svojou v carihradskej broni
nesie sa knieža na bujarom koni.

A tu mu z húštie temravého kriačia
čarodej starý vyjde v ústrety,
čo zrakom Perúnovho vyznavača
budúce deje ľuďom presvieti
a v múdrych veštbách nezmylil sa dosiaľ.
Oleg sa ku kmeťovi vlúdne pobral.

„Prezrad' mi, veštec — nepriateľ či sused
čo prichystá mi ešte nemilé?
Vrav, dá mi osud ich porážku uzrieť,
a či sa skoro vystriem v mohyle?
Len pravdivo a smelo odpovedz mi.
Za to si hocktorého z koní vezmi.“

„Žrec netrasie sa ani pred vladykom
a nikto si ho darom nezíska;
pravda je jeho nepodkupným zvykom,
tak mu to káže vôľa nebeská.
Najbližšie roky sú mi poľom skrytým,
zato tvoj osud na čele ti vidím.

Čokoľvek príde, jedno je mi isté:
aj ponad búrky čnie tvoj pevný hrad,
slávou sa zaskvie tvoje meno čisté,
štítom sa dotkneš carihradských vrát;
šíra zem s morom tvoje meno zhudie,
nepriateľ sudbu závidieť ti bude.

Modravé more, jeho zradný príval
nezaskočí ťa v čase povíchríc,
prak ani strela, otrávený kindžal —
nie, víťazovi neuškodí nič.
Cez ťažkú zbroj ťa nezasiahnu rany,
mocného strážca nevidený chráni.

Oleg sa usmial — ale tvár mu zbledla
a v zraku ľahké chmúry zavisli.
Bez slova, rukou pridržiac sa sedla,
zoskočí, hneď sa znova zamyslí
a s verným druhom v dojatí sa lúči,
hladká mu šiju s tvárou zrytou v krčči.

Tvoj verný kôň sa nevyľaká v boji,
pánovi podvolí sa potíšku,
v daždi striel, vidím, nebojácne stojí,
uháňa po zvrátenom bojisku,
z mrazov a sečí bez úhony vyjde...
A z toho koňa predsa ti smrť vzíde.“

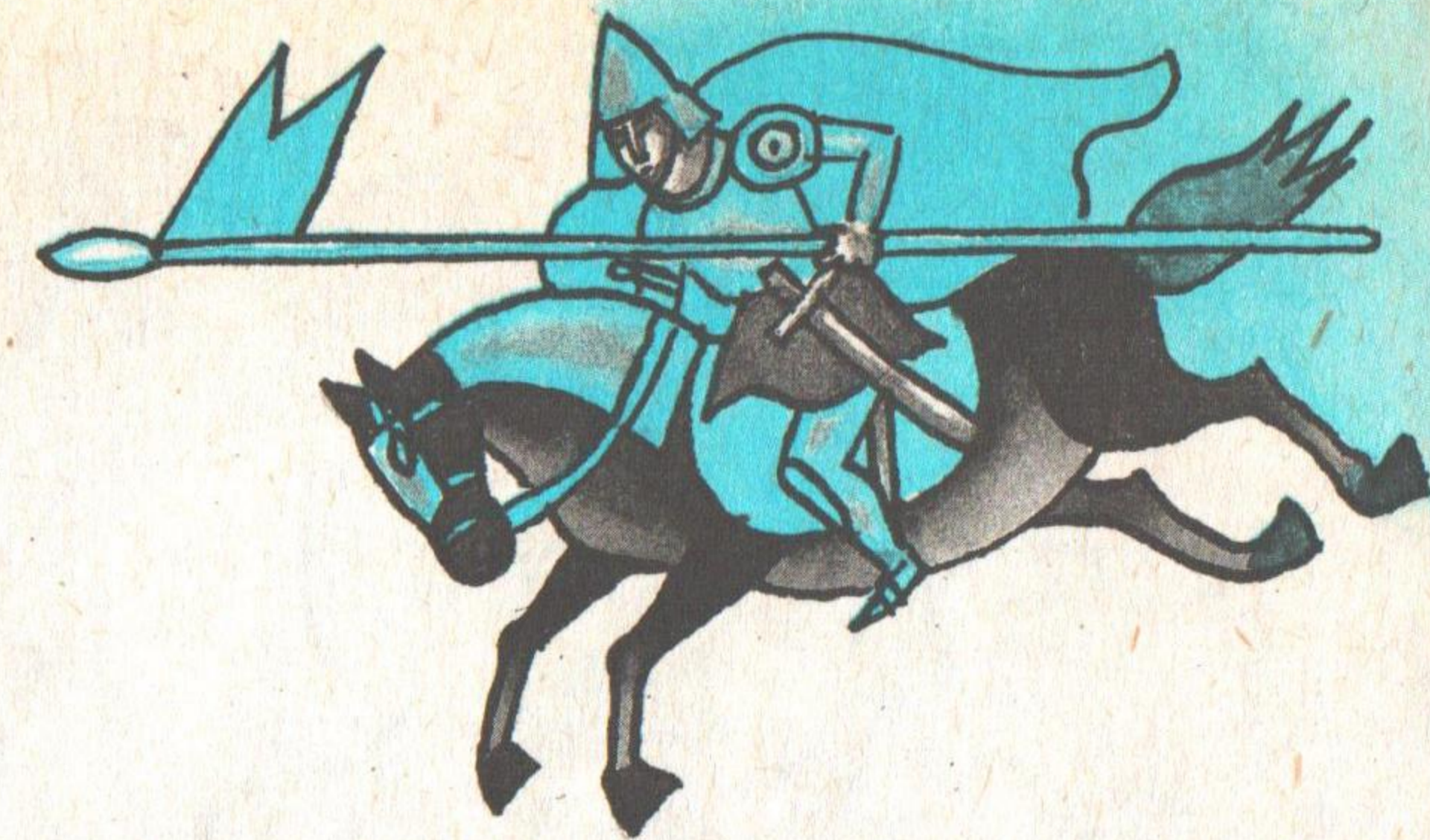
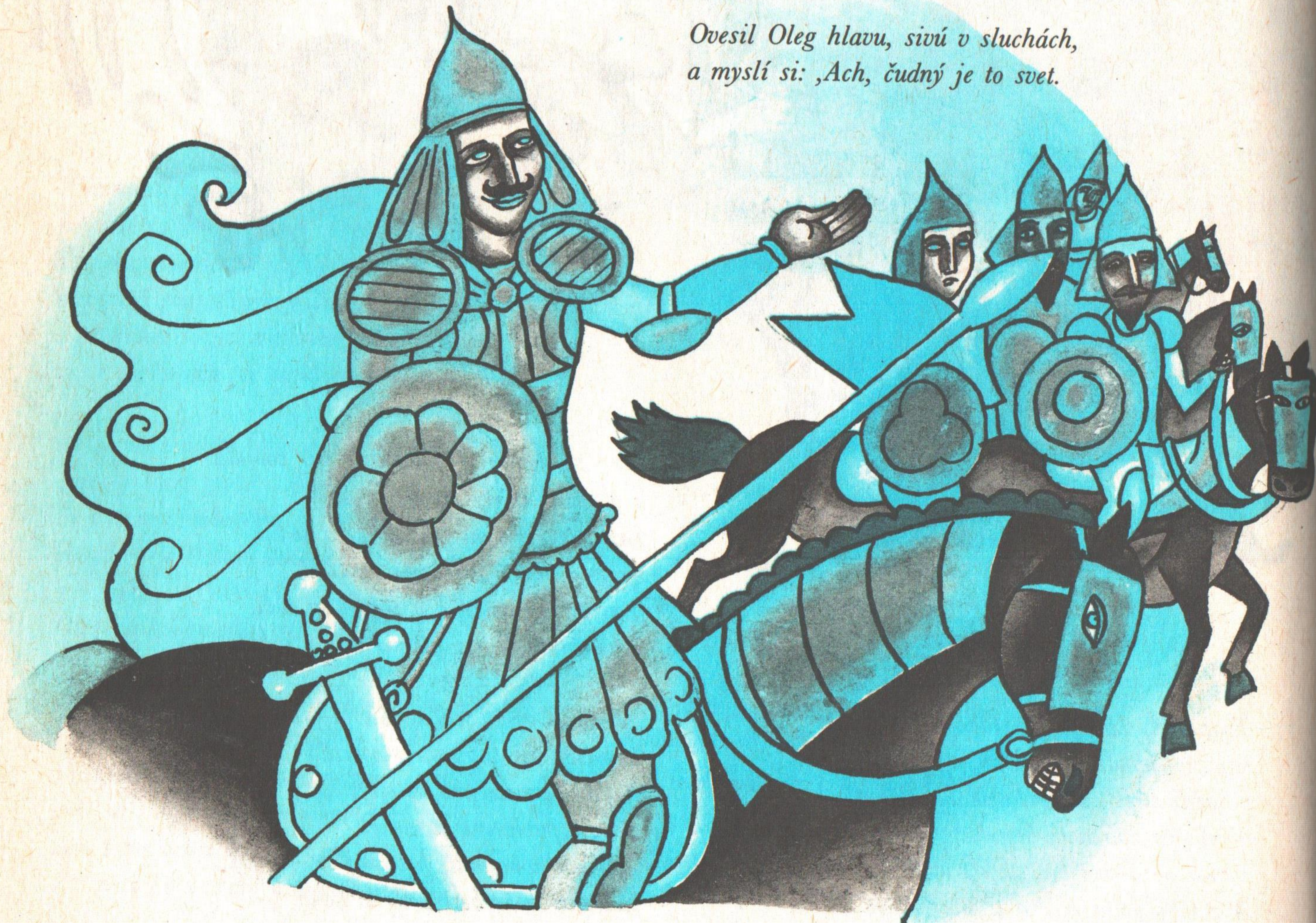
„Zbohom buď, braček, sluha rýchlonohý,
oddýchni si, ty drahé stvorenie.
Nikdy viac neoprú sa moje nohy
o tvoje pozlátené strmene.
Zbohom a nesmúť, nestaraj sa o mňa.
Šuhajci, nože berte môjho koňa,

čabraku, hunku mäkuškú mu dajte,
ku môjmu luhu hneď ho zaveďte,
vodičkou pramenistou napájajte,
kúpajte ho a znom nakímté.“
A šuhajci hneď s koňom odchádzali,
kniežatu iného zas privádzali.

*

Hoduje múdry Oleg, mok sa pení,
družina čašami si vyzváňa.
Vlas im už zbelel jak sneh na brieždení
nad hlavou hrdinského kurgana...
O dávnych časoch prehovorí pritom,
nejednom poli kopytami zrytom...

„A kde je druh môj?“ povie Oleg tiško.
„Povedzte, žije môj kôň bujarý?
Stále tak cvála lahučko a svižko?
Dosiaľ je taký prudký, ihravý?“
„Nie,“ vravia, „ten už svoj sen večný sníva,
tam na tom strmom kopci odpočíva.“

Ovesil Oleg hlavu, sivú v sluchách,
a myslí si: „Ach, čudný je to svet.“

Ty veštec, falošný a starý trpák!
Ak newerím v tvoju predpoveď,
dodnes sa teším z jeho bujarosti.“
A hneď chce vidieť biele konské kosti.

A ide Oleg, s ním družina pestrá,
Igor a starí hostia traslaví,
a vidia — na vrštekú, v šume Dnepra
tie drahé kosti skryté do trávy;
dažde ich zmyli a čas prachom zakryl,
nad nimi vietor pohojdáva kavyl.

Na konskú lebku knieža zlahka stúpi.
„Jediný druh môj, zviera nezištné!
Tvoj starý pán ťa prežil, lenže skúpy
čas volá už aj jeho; na tryzne
nepadneš do kavyla pod sekerou,
neskropíš prach môj svojou teplou krvou.“

Tak tu sa ukrývala moja skaza!
Tu čakalo ma teda kruté zlo!“
No zrazu telo hrobového plaza,
hrozivo syčiac, z lebky vyliezlo;
jak čierny pás had k nohe sa mu skrúti
a vzápätí skríkne knieža uhryznutý.

Pozdvihnú džbány, spustia pieseň horkú
za Olegom, keď príde hodina;
Igor a Olga sedia na pahorku,
pri brehu hoduje už družina;
o dávnych časoch zahovorí pritom,
nejednom poli kopytami zrytom.

Prel. IVAN KUPEC

Vrana a bocian

Sporila sa vrana s bocianom, čo je viac; sila a či rozum.

„Rozum,“ tvrdil bocian.

„A veru nie,“ nesúhlasila vrana. „Sila je nadovšetko. Veď sa len pozri na takého byvola. Čo chce, to dokáže. A keďže je silný, každý si ho aj váži.“

Nechcelo sa bocianovi ďalej hádať s vranou, nuž iba hodil krídlom a pobral sa po svojom. O pár dní ju stretol znova.

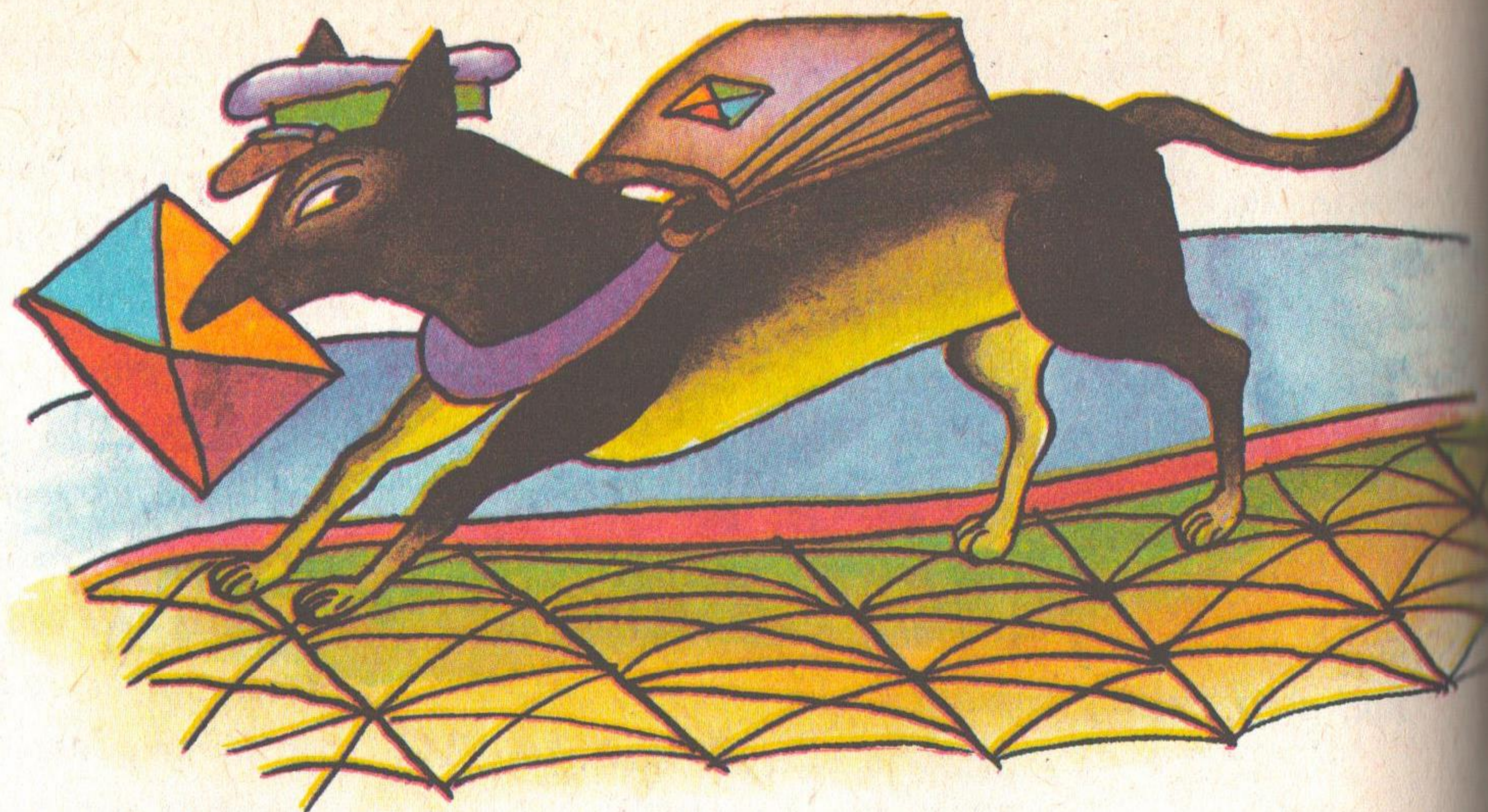
„Nuž ako, kmotra?“ pýta sa jej. „Uvažovala si o tom našom spore?“

„Daj pokoj,“ vraví vrana rozmrzene. „Mám ja teraz inú starosť.“

„Inú?“ čuduje sa bocian. „A akú?“

„Smädná som,“ hovorí vrana skormútene. „A vody nikde. Iba tuhla,“ ukazuje na hlboký džbán, „ako naprotiveň je trochu na dne. Ale čože mám z toho, keď tam nedočiahnem.“

Práve vtedy šiel okolo byvol a počul, čo hovorí vrana.

Psík, ktorý cestoval metrom

RENÉ GUILLOT

Bol raz jeden čierny psík, ktorý sa volal Rip. Býval vo veľkom meste s chlapcom Martinom. Svojho malého pána mal rád, niekedy si však čosi zmyslel a podho z domu preč.

Vtedy sa Martin vyklonil z okna a kričal:

„Hej, Rip! Rip, vráť sa!“

Ale Rip nepočúval. Bežal a bežal, až dobehol ku stanici metra. Tam rýchlo zbehol dolu schodmi a nenápadne prekĺzol cestujúcim popod nohy, aby ho nikto nezbadal.

Keď prišiel do stanice vlak, Rip vyskočil do prvého vozňa a schúľil sa pod lavicou. Po niekoľkých zastávkach vystúpil, vybehol zasa hore schodmi, zahol napravo do jednej ulice a bežal a bežal...

Nikdy by ste neuhádli, prečo Rip každý týždeň ušiel Martinovi, prečo cestoval metrom a prečo sa o dva dni vrátil. Ani Martin to nevedel. Až raz mu pomohla náhoda.

Bola nedeľa. Martin s Ripom si vyšli do parku. Martin si tam našiel kamarátov a hral sa s nimi na naháňačku. Rip behal neprestajne za nimi.

Zrazu sa Martin obzrel, a Rip nikde.

Vtom zbadal na jednej lavičke dievčatko a pri ňom psíka, ktorý vyzeral presne ako Rip.

„Rip! Rip!“ zvolal Martin.

Psík vyskočil a rozbehol sa k nemu.

No vzápätí dievčatko zakričalo:

„Bobo! Bobo!“

Čierny psík zastal, chvíľu váhal a potom sa vrátil k dievčatku.

Martin podošiel bližšie a povedal:

„Ja som Martin.“

„A ja Marika,“ odvetilo dievčatko.

„Tento psík je môj, volá sa Rip,“ povedal Martin.

„Kdeže,“ pokrútila hlavou Marika. „Psík je môj a volá sa Bobo.“

„Je to Rip,“ povedal Martin.

„Nie,“ odvetila Marika. „Je to Bobo.“

Prezradím vám, ako to vlastne bolo.

Čierny psík mal dve mená: Rip a Bobo.

Martin ho našiel na ulici a odviezol si ho domov. Ale Rip, či Bobo nikdy nezabudol na svoju priateľku Mariku a každý týždeň cestoval metrom za ňou. Potom sa vždy vrátil k Martinovi.

Aj Marika a Martin sa spriatelili. Každú nedeľu chodievajú do parku a tam sa spolu hrajú. Dokonca si aj píšú.

A viete, kto im nosí listy? Predsa Rip. Alebo Bobo?

Prel. MARTA GÁLOVÁ

„Lahká pomoc,“ vraví. „Džbán rozbijem a ty sa napiješ.“

„Hlupák!“ rozhnevala sa vrana. „Len čo to urobíš, voda vsiakne do zeme.“

Vtom podošiel k džbánu bocian a začal doň zobákom púšťať malé kamienky.

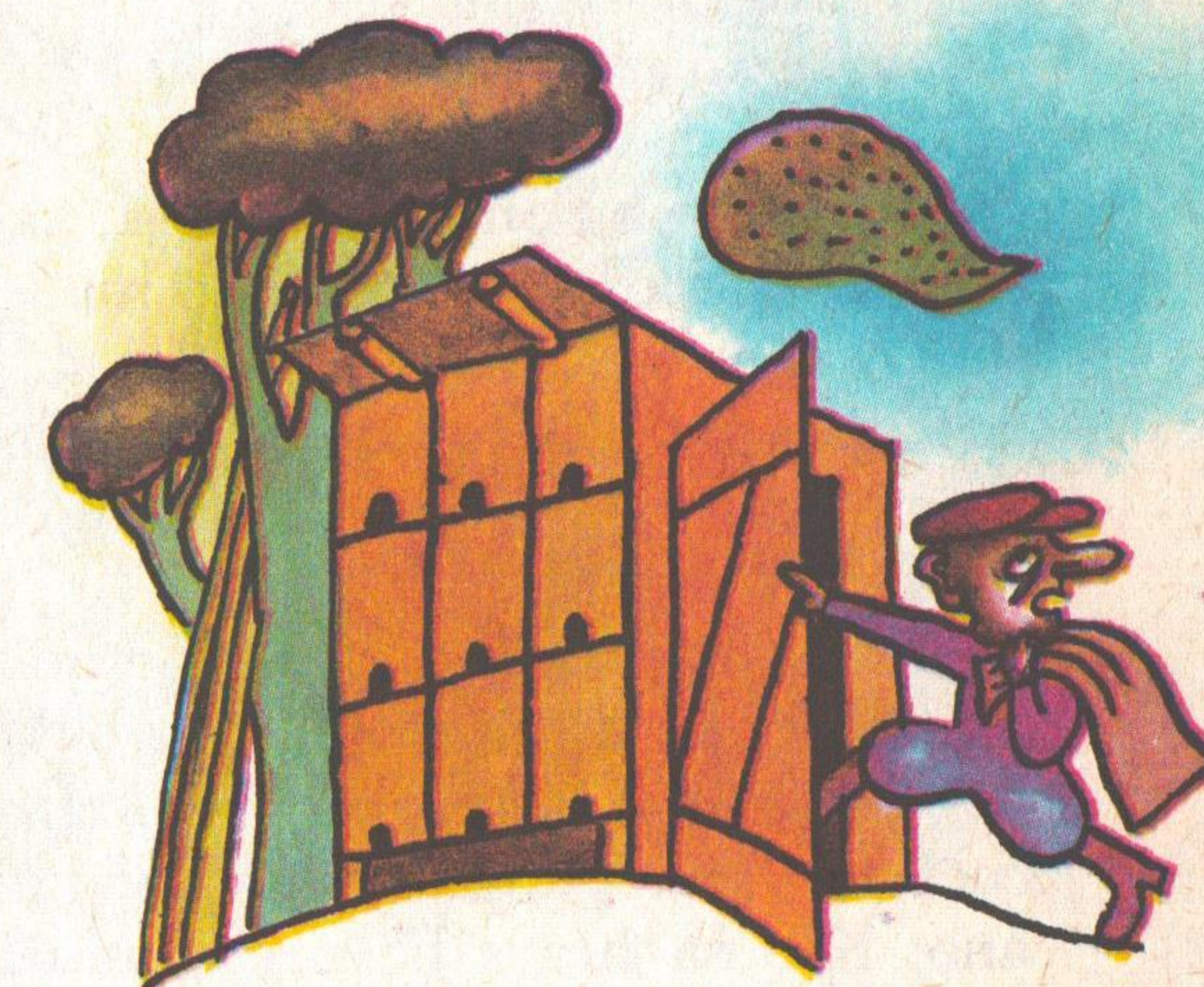
„A ty čože stváraš?“ rozhnevala sa vrana ešte väčšmi než prv. „Veď ma o tú vodu načisto pripravíš!“

„Len vydrž!“ vraví bocian pokojne a ďalej hádže do džbána kamienok za kamienkom. A ako to robí, voda v džbáne stúpa vyššie a vyššie, takže o chvíľu si už môže vrana uhasiť svoj smäd.

„A teraz, kmotra,“ vraví bocian, keď sa vrana napila, „mali by sme dokončiť ten náš spor.“

„Spor?“ nechce vrana chápať. „A aký?“

„Nuž čo je viac; rozum a či sila?“

Včelár

Vkradol sa zlodej do včelína a zobral z neho plásty plné medu. Keď to včelár zistil, chytil sa celý nešťastný za hlavu a pustil sa zúfalo pobiehať okolo prázdnych úľov. Vtom prileteli včely, vrhli sa naňho a dopichali ho tak, že nemal na sebe kúsok zdravého miestečka.

„Čo ste vy za tvory,“ nariekal včelár. „Toho, kto vám ukradol plásty, ste nechali v pokoji utiecť, a mne, čo sa o vás starám, ubližujete.“

Predavač balónov

DANIEL HEVIER

Z času na čas, keď bol deň voňavý a obloha dočista vyzametaná krídlami holubíc, zjavoval sa v uliciach mesta predavač balónov. Volal sa Augustín a bol veselý ako augustová nedeľa plná kolotočov a muziky. Hlavu mal guľatú ako balón a na nej žltý slamený klobúčik. Väčšina ľudí bola presvedčená, že keby si ten slameniak dal dolu, v tej chvíli mu hlava uletí.

Augustín niesol svoje farebné balóny a volával:

„Kúpte si balóny! Pozrite sa, ako sa vznášajú vo vánku. To preto, že im je ľahko na duši v tom teplom ovzduší!“

Ruky detí sa naťahovali za tou kyticou balónov, pričom im predavač šepkal farebné tajomstvá:

„V každom balóne je ukrytá holubia duša, preto by tak chceli vyletieť do výšky! Pozrite len, ako nadskakujú na neviditeľných hrboloch vo vzduchu, ktoré my nevidíme, ale ony áno. Kto sa hrá s balónmi, naučí sa vidieť neviditeľné i zázračné.“

Ruky detí sa ešte dychtivejšie natiahli k farebným nitkám, na ktorých boli balóny priviazané, pretože kto by nechcel vidieť neviditeľné a zázračné. Lenže vtedy sa našiel chlapec alebo dievčatko, ktorí prišli neskoro. Vtedy, keď už z pestrého strapca neostal ani balónik.

Augustín videl, že sú ich oči modré od túžby mať taký balón, v ktorom je ukrytá holubia duša, a preto im povedal:

„Nebojte sa, niekedy, keď bude zas deň voňavý a obloha dočista vyzametaná krídlami holubíc, zjavím sa v meste a budem mať

opäť chumáč balónov. Jeden z nich sa vám zaiste ujde. Ale teraz už musím ísť, aby som sa postaral o ďalšie balóny, ktoré rastú v mojej záhrade.“

Že balóny rastú v záhrade? Veru áno.

Augustín ich tam vlastnoručne nasadil v jeden večer, aký bol za celý rok iba raz. Nebolo vtedy ani tma, ani svetlo, slnko už zapadlo a mesiac ešte nevyšiel, nebolo zima ani teplo, na chvíľu utíchli všetky vánky a vetriky a obloha bola vysoko, ďaleko, až sa zdalo, že navždy uletí od zeme.

Vtedy Augustín urobil z farebných mydiel farebnú mydlovú vodu a začal vyfukovať z farebných slamiiek farebné mydlové bubliny. Nie však do vzduchu, ale do jamiek v zemi. Keď jamky zahrabal, zašepkal nad každou balónové zaklínadlo:

*Balóny, balóny, flotily vánku,
veziete náklady modrého spánku.*

*Balóny, balóny, vetrik už veje,
leťte si na hviezdu, čo ešte nie je...*

Lenže vtedy balóny ešte nevyrástli. Cez záhradu musel preletieť divý holub, ktorý chcel jedným krídlom letieť na sever a druhým na juh. Keď sa jeho tieň dotkol zeme, vtedy sa stal zázrak. Presne na tom mieste vyrástol strom balónovník, na ktorom potom rástli samé balóny.

Keď bol deň voňavý a obloha dočista vyzametaná krídlami holubíc, odtrhol Augustín tie najväčšie a najnepokojnejšie balóny a šiel ich predať.

Vždy si ich zobral o niečo viac než minule, ale aj tak sa zakaždým našiel jeden chlapec či dievča, ktorým sa už nič neušlo a ktorým oči zmodreli od tolkej túžby.

Predavač balónov si vtedy povedal: „Nabudúce ich zoberiem viac, aby sa ušlo každému.“

A nabudúce ich naozaj zobral viac. No keď všetky balóny predal, predsa len zbadal, že obďaleč stojí ešte jeden chlapec s plavými vlasmi, ktorý ostal bez balóna.

A tak si Augustín povedal:

„Nabudúce vezmem stotridsaťšesť balónov a ešte jeden balón pre chlapca s plavými vlasmi.“

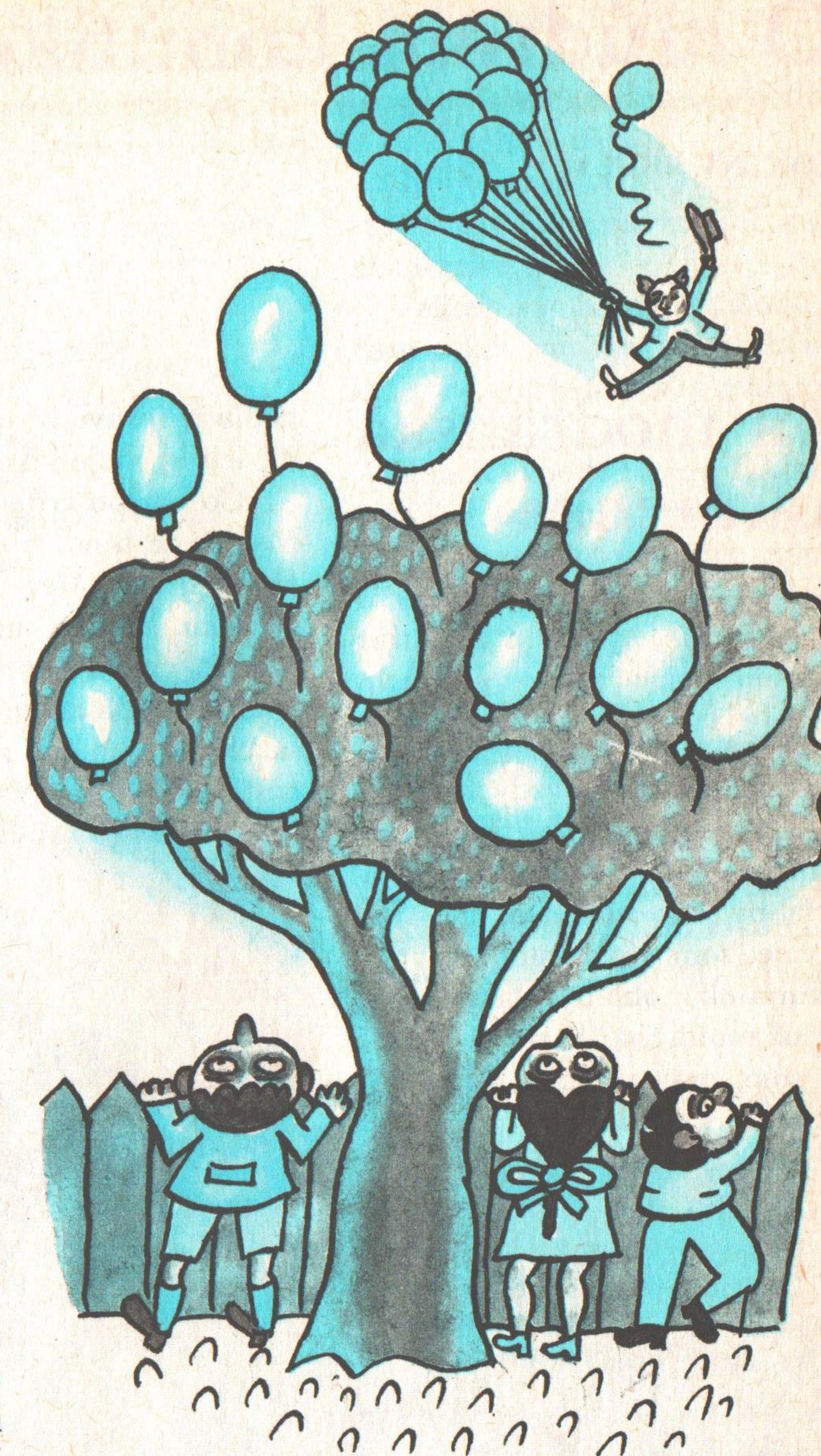
A keď ich potom popredal, ušlo sa aj plavovlasému chlapcovi.

Teraz som už spokojný, pomyslel si predavač balónov a chcel sa pobrať domov, lež po niekoľkých krokoch počul, ako za ním ktosi kráča. Bolo to vrkôčikaté dievčatko. V jednej dlani držalo korunu a druhú malo prázdnu, pretože v nej chýbal balónik.

„Nebud' smutný, Vrkôčik,“ usmial sa na ňu predavač balónov. „Niekedy, keď bude zas deň voňavý...“

A raz prišiel deň, ktorý bol mimoriadne voňavý, akoby ho vykúpali v slniečkovej vode, umyli oblačným šampónom a posypali hviezdny púdom. Obloha bola vyzametaná krídlami holubíc ako ešte nikdy.

„Dnes zoberiem dvestoštyridsaťsedem balónov a ešte jeden balónik pre dievčatko

s vrkôčikmi,“ povedal si predavač balónov a vybral sa do ulíc.

Balón je však ľahučký a nepokojný a chce stúpať do výšok, nie sa hojdať na farebnej nitke. A keď je tých balónov dvesto štyridsaťsedem a ešte jeden, ich nepokoj je taký obrovský, že sa zdvihnú do výšky a letia, letia kamsi vysoko a ďaleko. Možno na hviezdu, čo ešte nie je, a s nimi letí aj Augustín, ktorý zo zeme vyzerá tiež iba ako malý balónik. Už je z neho iba hrášok, už len bodka — už len táto rozprávka.

O múdrom kohútikovi

VINCENT ŠIKULA

Tá modranská kasárenka

Prešiel rok a jedného dňa začne gazdiná znovu vzdychať:

„Čože mám z kohútika? Keby som si bola kúpila sliepočku, bola by naniesla vajec a vajec! Z vajec som mohla mať kuriatka, z kuriatok mohli byť sliepočky, aj tie už mohli mať kuriatka. Mohla som mať vajec a vajec! Aj vajec, aj kuriatok.“

Kohút to zase začul:

„Počuj, gazdiná, nehovoríš dobre. Či ti dobre neslúžim? Nemáš so mnou nijaké starosti. Žeriem len chrobáčky a len to, čo vyhadzuješ. Ráno čo ráno ťa zobúdzam do roboty. Povedz úprimne, gazdiná, čo mám za to. Či sa nezobúdzam každé ráno prvý, či si prvý dlho nešťelujem krk a v krku hrdlo, a až potom sa odvažim zakikirikať? Mohol by som kikirikať aj bez toho, no ja by som sa hanbil, keby som tebe, no aj iným kohútom urobil hanbu. Dobre vieš, ako viem kikirikať a že vždy prvý zobúdzam všetky kohúty, až potom začnú aj ostatné kohúty kikirikať a zobúdzajú iných ľudí. Ak si spr-

„Ty si kohút. Lahšie sa ti hladuje.“

„Ako lahšie? Nepoznáš kohútie hrdlo. Počuj, gazdiná, nezabíjaj ma! Zajtra pôjdu cez dedinu vojaci. Pôjdu včasráno a budú spievať. No ty vstaneš včasnšie, ako prídu oni, vstaneš hneď, len čo ťa kikirikom zobudím, obstriháš mi chvost a pobežíš im na-proti s kosierkami.“

A naozaj. Na druhý deň ráno, sotva vyšlo slniečko, vpochoduje do dediny vojsko. Vpredu trubač

na koni trúbi rezký pochod, z poľnice mu visia zlaté šnúry a strapce.

Trochu bokom, po ľavej strane cesty, nesie sa na bielom koníku veliteľ, pri boku sa mu hompála husárska šabla.

Aj ostatní vojaci majú pekné, urastené, ibaže nie biele, ale

tmavohnedé koníky s tmavými vyčesanými hrivami a bohatými chvostami a podkovieňky len im tak cvakocú, brinkocú na kamennej ceste.

Sotva trubač dotrúbi, vojaci začnú spievať:

*Tá modranská kasárenka
striebróm, zlatóm obitá,
naľfkali iskier na ňu
šabličky a kopytá,
naľfkali iskier na ňu
šabličky a kopytá.*

Ľudia hneď vykúkajú z malých oblôčikov. A zrazu vyletí z jedného domu ženička a drží v ruke kohútí chvost:

„Stojte, pán veliteľ! Mám pre každého vojaka pierko, pre každého kosierok.“

Veliteľ sa najprv začuduje. Ešte nikdy nevidel také krásne kosierky. Rozkáže stáť a zosadnúť z koní.

Sám si vyberie najkrajší kosierok. No takmer rovnako pekný dá aj trubačovi. Ostatné porozdáva vojakom, hneď si ich všetci zastoknú za čapice. Ani čo by tie pierka, kosierky niekto porátal, ujde sa každému vojakovi. Ani jedno pierko, ani jeden kosierok nazvyš.

Veliteľovi sa kosierky tak zapáčili, že hneď rozkázal dať ženičke vojenský chlebík-komisárik, aj vojenskej sušenej kávy.

vodlivá, spravodlivo musíš posúdiť ich aj moje kikirikí.“

„Čo ma po tvojich kikirikoch. Myslíš, že mne sa chce vstávať? Hladnej sa ťažko vstáva. Čuj, kokoško, zajtra urobím šmyk a bude z teba paprikáš!“

„Prepánajána, gazdiná, takto sa chceš odmeniť za moju vernosť? Veď aj ja s tebou hladujem. Kde sú tvoje sľuby?“

Ženička sa poďakuje, veliteľ vzápätí sprísnie a skríkne na vojakov:

„Na kone!“

A hneď sú všetci na koňoch. Iba trubač nevyskočil. Veliteľ sa ho prísne spýta:

„Prečo si neuposlúchol? Bol príkaz na kone!“

Trubač sa usmeje a povie:

„Prepáčte, pán veliteľ, ale ja nemám koňa, ale kobyľu.“

„Aha!“ veliteľ hneď zbadá omyl, chce ho rýchlo napraviť, preto znovu rozkáže:

„Zosadať!“

A vojaci hneď stoja všetci na vlastných nohách.

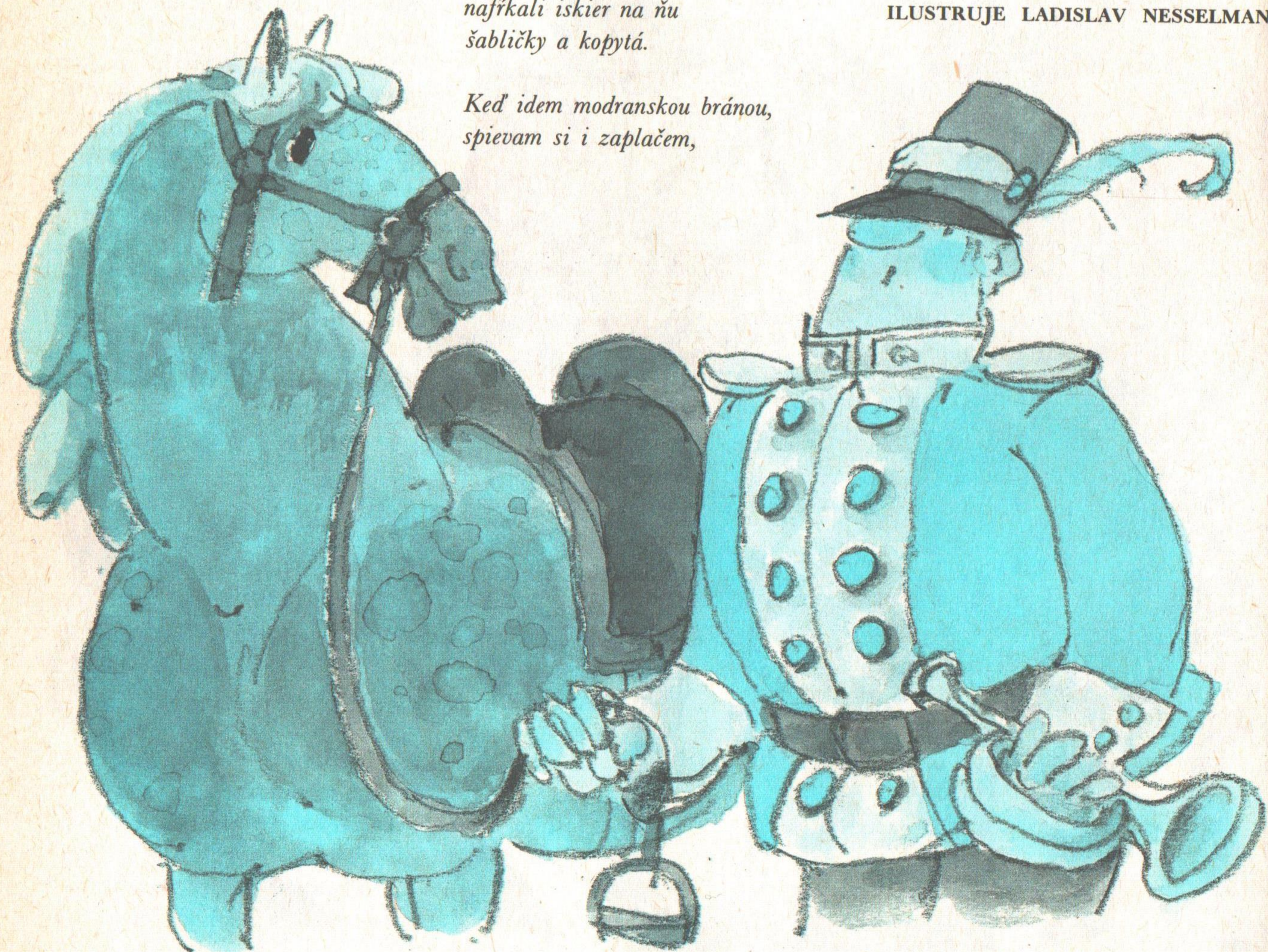
Potom veliteľ prehltnie slinu, aby sa mu dobre velilo, a skríkne, tentoraz už správne:

„Na kobyľu a na kone — nasadať!“

Vojaci sú znovu na koňoch a vojenský trubač na svojej kobyľe. Koníky rázne vykročia, trubač začne trúbiť a hneď po ňom začnú vojaci spievať tú istú pieseň, čo spievali predtým:

*Tá modranská kasárenka
striebrom, zlatom obitá,
nafíkali iskier na ňu
šablíčky a kopytá,
nafíkali iskier na ňu
šablíčky a kopytá.*

*Keď idem modranskou bránou,
spievam si i zaplačem,*

*že mi mama neposiela
na vojenku koláče,
že mi mama neposiela
na vojenku koláče...*

Gazdiná im kýva. Aj iní kývajú. Veliteľ sa obzrie dozadu. Je pyšný na svojich okosierkovaných vojakov.

Zrazu sa mu zdá, že sa ženičke málo odvdáčil. Zažiada sa mu ešte krajšie ženičke odvdáčiť. No nechce sa mu vrátiť. Len jej veselo odkýva, potom siahne do vrecka a hodí jej do piesku pravý kremnický dukát.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE LADISLAV NESSELMAN

O nebezpečných hadoch

VLADO BEDNÁR

„To je ten, čo má tie potvory!“ hovoria o mne dospelí i deti, hoci to nie je pravda. Nemám totiž nijaké potvory, iba čo si sem-tam privediem domov nejakého zvieracieho kamaráta. Ľudia nad tým síce krúčia hlavou, no keď im nežerie pes, alebo zosmutnie mačka, chodia za mnou poradiť sa. Aj učňov mám. Sú to moji pomocníci.

Jedén z nich, Dežko, býval u mňa celé dni. Stále sa motal okolo mňa, aj keď už nebolo čo robiť. Desaťkrát vymenil vtákom vodu. Trávy pre zajace a morské prasiatko našklbal toľko, že by to stačilo aj dospelej krave. A brloh pre škrekča urobil taký, že by sa v ňom zakutral aj medveď.

Raz ako tak upratoval, rozhodol sa, že aj on začne chovať doma zvieratá. Najväčšmi sa mu zapáčili plazy a korytnačky.

Z nasporených peňazí si nekúpil bicykel, ako dúfali rodičia, lež si nakúpil všakovaké terária a začal v nich chovať hady.

Raz však odcestoval na prázdniny k babke a svoje zvery zveril mame a otcovi, veľmi múdremu pánovi, profesorovi matematiky na tej najvyššej škole. Ten aj keď ide nakupovať obyčajnú múku, musí mať v taške počítačku, taký je múdry. Pritom si nepýta kilo múky, ale množinu zomletých zrníek.

Hoci sa obaja Dežkovi rodičia hadov báli, syna si mali radi, a tak mu dovolili chovať si ich doma. Ba slúbili, že kým bude preč, budú sa o ne starať.

Raz podvečer ozval sa dvojhlasný krik:

„Ujo Rybička, ujo Rybička, poďte rýchlo, poďte bez meškania!“

Vyklonil som sa z obloka. Posledný raz ma takto volali, keď zo zoologickej záhrady utiekol pštros a zamieril si to rovno našou ulicou do Afriky. Ako keby nevedel, že cez Bernolákovu je obchádzka a do Maďarska musí mať platný pas. Pozerám teda po ulici, no tam nikoho. Zato krik ohromný:

„Ujo Rybičkááá, ujo Rybičkááá, poďte úúúž! Čas je síce relatívny, no teraz je absolútny!“

Začudoval som sa múdрым vetám, a vtedy som zistil, že krik prichádza z okien odnaproti, kde býva môj Dežko. V okne však nikoho!

„Poďte k oknúúú, ak máte relatívny alebo i absolútny čas!“ kričím aj ja. „A povedzte, čo sa robí!“

„Nemôžeme!“ rozoznávam hlas Dežkovej mamy. „Sme na skrini!“

Možno vyliezli na skriňu, myslím si, zvrtla sa im stolička a teraz nemôžu nadol. Lenže taký múdry človek, čo aj múku chodí nakupovať s počítačkou, by nemal len tak pre nič za nič tráviť voľný čas na skrini. Alebo že by tú svoju vysokú matematiku mohol rátať len vo vyšších polohách?

Zbehnem teda dolu, preletím ulicou, dupocem hore schodmi. Zvoním, aby mi otvorili. No spoza dverí počujem len ich zúfale volanie:

„Nemôžeme otvoriť, sme na skriniíí!“

„A ja zas nemôžem otvoriť, nemám kľúč!“ kričím ja.

Zavolať som domovníka. Spoločne sme rozobrali zámku a vošli sme dovnútra.

„Zostúpte na zem, prišli sme vás oslobodiť!“ hovorím vlúdne.

„Ani za svet!“ skríkla Dežkova mama. „Behajú tu jedovaté hady!“

Keď to počul chudák domovník, pustil sa dolu schodmi, ani čo by bol mladý a práve sa začali prázdniny. Aj skrutkovač a tašku na náradie zabudol v predsieni.

Sadol som si do kresla oproti skrini, aby som dobre počul rozprávanie Dežkových rodičov. Bol som zvedavý, prečo trávia svoj voľný čas na skrini.

Vtedy som sa dozvedel, že Dežko im nakázal, aby mu jeho milované plazy počas jeho neprítomnosti krmili. Napísal im na papierik kedy, koľko a čoho majú dostať. Napokon s tým ani veľa roboty nemajú, lebo taký had je hladný asi raz za desať dní. Dežkova mama, hoci sa hadov bojí, chcela sa synovi zavďačiť, nuž si povedala, že mokrou handrou poutiera sklá terárií. Pravdaže, len zvonku, dovnútra by nestrčila ruku za celý svet!

Ako tak tie sklá utierala, podstavec so všetkými teráriami padol na zem. Ich obyvatelia sa rozliezli po celom byte a majiteľia bytu zas s rýchlou blesku vyliezli na skriňu. Pán profesor povedal, že ani nevie, ako sa im to bez stoličky podarilo. Taký výkon vraj nepodal od svojich mládeneckých čias, keď skočil rovný meter do výšky a takmer rovnako ďaleko do diaľky. Býval vraj neprebudeným atletickým talentom, nuž a ten talent sa v ňom prebudil práve dnes, keď sa mu po byte rozliezli všakovaké tie potvory.

Celkom sa mi to zapáčilo. Keby našim športovcom sem-tam podstrčili nejakého hada, skákali by do výšky ako nikto iný na svete. To by bolo!

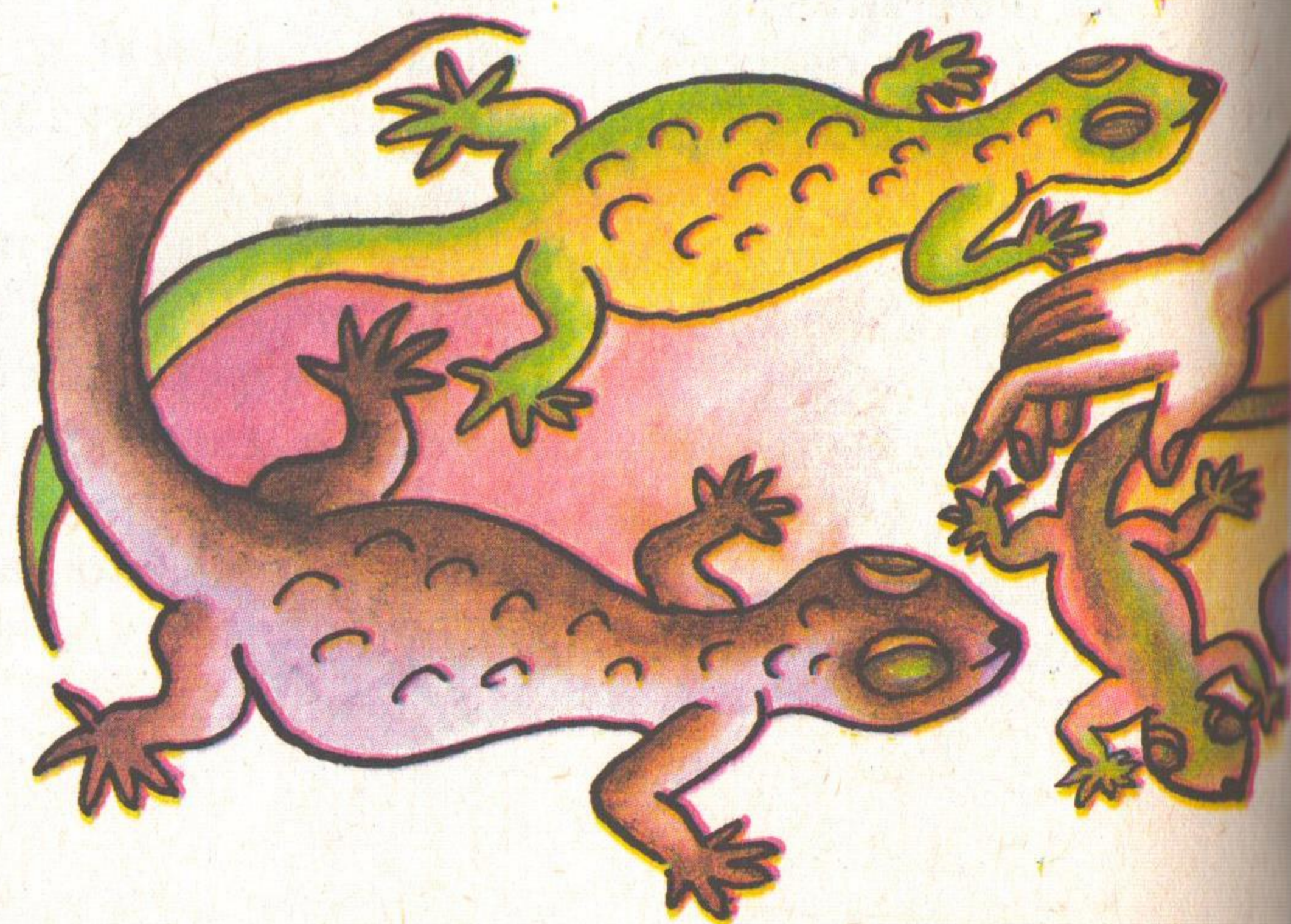
„Ja mám hlad!“ povedal pán profesor a vyzeral, že má celú množinu hladov.

„Kým tu budú voľne pobiehať tie jedovaté potvory, variť sa nebude!“ povedala Dežkova mama. „Ako môžem variť halušky, keď mi za ušami syčí jedovatá anakonda!“

„A Dežko sa vráti až o dva týždne! Do tých čias zahynieme od hladu!“ oznámil smutne pán profesor.

„A to všetko pre vás,“ vyčítala mi Dežkova mama. „Vy ste ho nahovorili, aby choval tie jedovaté potvory, u vás vasedával celé dni! Teraz nás máte na svedomí. Zavolajte telefónom na vysokú školu, že profesor, môj manžel, zomiera na skrini od hladu v rámci obsadenia bytu plazmi!“

Márne som im vysvetľoval, že Dežko nijaké jedovaté plazy doma nemá, stále si húdli svoje.

„Čo vy môžete vedieť, čo si zmyslí taký had, keď sa rozčúli! Možno aj zjedovatie!“ tvrdil pán profesor.

Nebola s nimi nijaká reč. Nechceli ani za celý svet dolu zo skrine. Zašiel som teda do kuchyne a urobil im napochytre praženicu, aby skutočne nezahynuli od hladu. Keď som pánu profesorovi podal nahor aj rozčítanú vedeckú knihu, upokojil sa a pozoroval ma, ako si s tou hrôzou poradím.

Korytnačku grécku som našiel hneď, ani nestihla zaliezť pod válandu. S jaštericami to bolo horšie, lebo sú veľmi vrtké, no po chvíli naháňania som ich mal všetky pekne pohromade. Aj stromovú užovku, nášho najväčšieho a najlepšieho hada, som hravo našiel. Pravdaže, volkala si na veľkom fikuse pod oknom. Ani s gekónmi, malými nočnými jašteričkami, som nemal veľa roboty. Veď sú

to jediné plazy, čo rozprávajú. Podľa ich volania „gekko, gekko“ som poľahučky našiel ich úkryty.

Napokon mi chýbal už len slepúch. Oznámil som to s radosťou tým na skrini a pozval ich dolu.

„Slepúch? To je ten najjedovatejší had hadiskovitý!“ vykrikla Dežkova mama. „Nestačí mu, že je jedovatý, ešte je aj slepý?“ doplnil ju pán profesor. „Taký si nás ľahko pomýli so žabou!“

„Po prvé, slepúch nie je jedovatý,“ pustil som sa do vysvetľovania, „po druhé, nie je to had, ale jašterica bez nôh. A vôbec, je to jedna z najmilších jašteríc...“

Nedali si povedať. Musel som znova centimeter po centimetri prezrieť celý byt. Až večer som ho konečne objavil zalezeného za kobercom. Musel som ho lapať opatrne, lebo jemu sa ľahko, podobne ako jašteričkám, môže odlomiť chvost. Až potom som pomohol Dežkovým rodičom zo skrine.

Od tých čias ma pán profesor pozdraví už z diaľky, pričom všade rozširuje, že som mu zachránil život. Do matematiky sa síce nerozumiem, hovoríeva pán profesor, no čo sa týka zverstiev, v tom som kapacita.

brovský ďalekohľad na tatarských končiaroch raz v noci zajasal od radosti:

„Nemýlil som sa! Pod nosom má jemné čierne páperie!“

A od tej chvíle bolo jasné, že tá usmievavá hviezda rovno nad Lomničákom nie je nijaká ONA, ale ON. Pán Hviezdička. Napokon inak ho na oblohe ostatné hviezdy ani nevolali.

Pán Hviezdička noc čo noc statočne svietil, ako sa na poriadnu hviezdu patrí. Vo dne to však bývalo horšie. Keď nesvietil, nevedel, čo si z dlhej chvíle počať. A tak si z času na čas spomenul na svoj pavučinový rebrík, spustil ho na zem a hybaj dolu.

A tu si krátil dni, ako sa dalo. Aj nedávno...

Maliar Paletka býval v maličkovej podkrovnej izbičke, takže pán Hviezdička to mal k nemu na skok. Veď sa uňho aj navysedával! Znovu a znovu si prezeral obrazy rozvešané po stenách, a keď sa na ne dostal vynadával, sadol si do hojdacieho kresla a hľadel do prázdna. Takto tu presedel hodiny a hodiny s vôňou plátna, oleja a terpentínu a cítil sa ako v raji.

Raz, keď si maliar Paletka pobral svoje maliarske náčinie a vybral sa do jarnej prírody, pán Hviezdička sa potichu pretiahol pootvoreným oknom do izbičky a usadil sa ako zvyčajne v hojdacom kresle.

A tu zrazu...

„Počujte, pán Hviezdička, vy sa nudíte, ja sa nudím, čo keby sme si zapli televízor?“

Pán Hviezdička vyľakane vyskočil z kresla, poobzeral sa okolo seba, ale nikde ani živej duše.

„Tak čo vy na to? Pustíme si ten televí-

Hviezdička na výlete

LUDVÍK STŘEDA

zor?“ ozval sa neznámy hlas opäť. Lenže teraz už pán Hviezdička vedel, komu patrí: snehuliakovi z obrazu Zimná krajina.

„Ale som sa naľakal. Počujte, pane, viac mi to nerobte! Takto na mňa zhúknuť! A z tej televízie, z tej nebude nič. Čo keby sa maliar vrátil? Ten by nás hnall!“

„Pán Paletka? Kdeže! Ten sa vráti až podvečer, to viem. Som tu celé dni sám, neviete si predstaviť, ako mi je smutno. Ale keby sme si pustili televízor...“ Snehuliak sa pozrel na pána Hviezdičku takými smutnými očami, aké ten dovtedy ešte nevidel. „Ale keď bude program s hviezdičkou, tak to ihneď vypneme,“ poistil sa pán Hviezdička a snehuliak, pretože dobre vedel, že predpoludním sa nijaké programy s hviezdičkou nevysielaajú, ochotne súhlasil.

Zapli televízor.

„Prepánajána, pane, čo to zasa stvárate!“ zhrozil sa pán Hviezdička, keď videl, že sa snehuliak vykotúľal z obrazu a usadil sa na slamenej rohožke vedľa neho.

„Pst! To len aby som lepšie videl, viete?“ zašepkal snehuliak a potom sa už obaja len mlčky dívali a dívali.

Medzitým jarne slnko už celkom pekne hrialo, a keďže sa od rána opieralo o strechu a vkĺzlo cez okno aj dnu, bolo v maliarovej izbičke príjemne teplučko. Ale na to snehuliak vôbec nemyslel, takže sa pomaličky zmenšoval a zmenšoval, až ostala z neho len veľká kaluž.

„Bolo to zaujímavé, všakže?“ povedal pán Hviezdička, keď sa skončilo vysielenie. Keďže mu snehuliak neodpovedal, obzrel sa a až vtedy zistil, čo sa stalo.

Ešte vyhorím za to ja! pomyslel si a rýchlo sa pretiahol pootvoreným oblokom von.

Keď sa podvečer maliar Paletka vrátil domov, len zhrozene zalomil rukami:

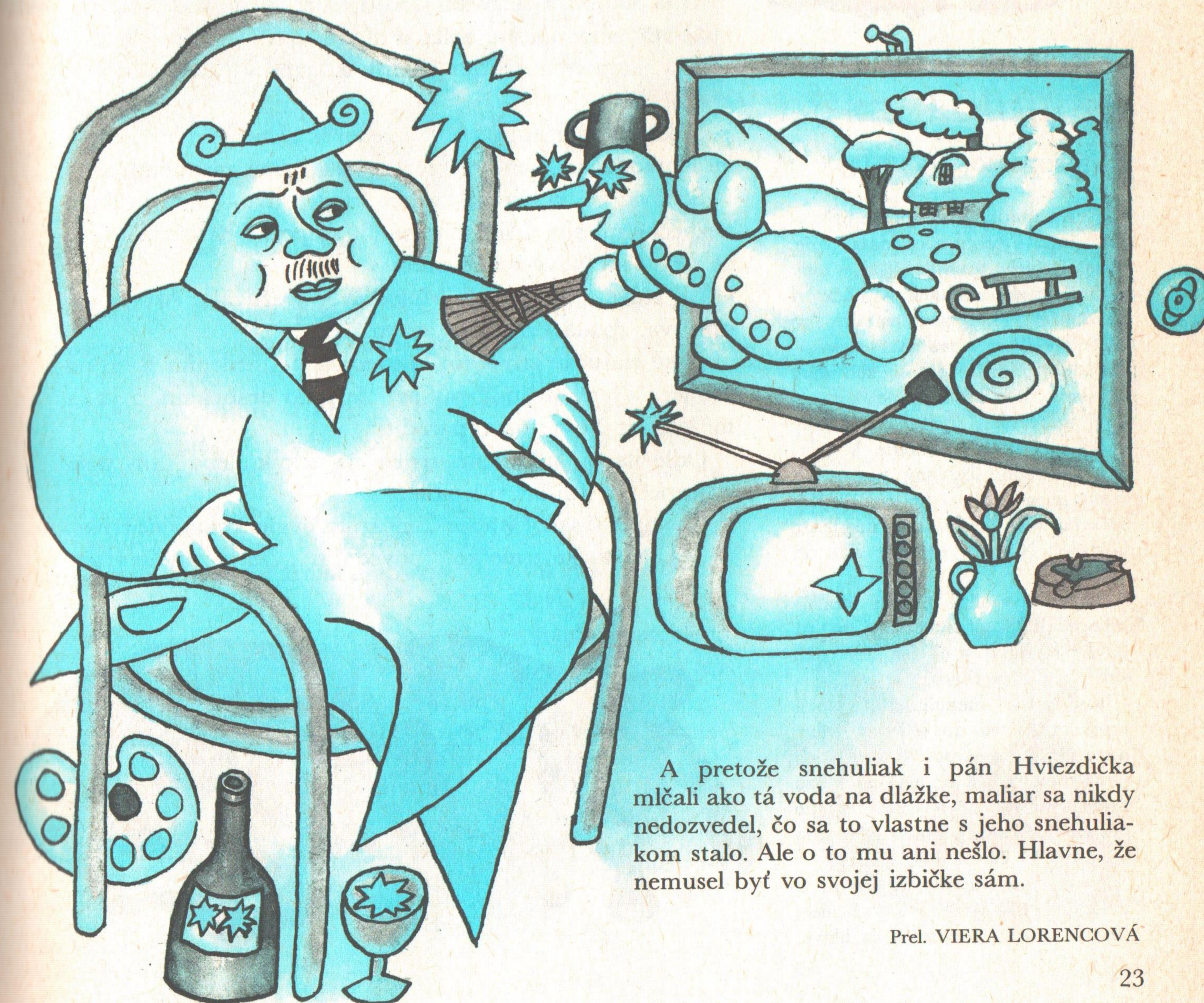
„Potvorská strecha!“

No keď zľadúval vedro, aby ho podložil pod deravú strechu, všimol si na obraze prázdne miesto.

„Ech, kamarát,“ vraví tej kaluži na dlážke, „ako keby si nevedel, že si bez zimy stratený. Veď prečo som ťa nenamaľoval do letnej krajiny? Pretože by si sa mi roztopil ešte pod štetcom!“

Po chvíľke však vraví: „Alebo si mi to urobil náročky, aby som tu zostal sám? Lenže to si sa preráť!“

Hneď nato zobral do rúk paletu a štetec, a keďže biela sa nemusí miešať s nijakou inou farbou, kým by si naráťal do deväťdesiatdeväť, snehuliak bol opäť na svete.

A pretože snehuliak i pán Hviezdička mlčali ako tá voda na dlážke, maliar sa nikdy nedozvedel, čo sa to vlastne s jeho snehuliakom stalo. Ale o to mu ani nešlo. Hlavne, že nemusel byť vo svojej izbičke sám.

Prel. VIERA LORENCOVÁ

Ako rastie tráva

IVAN POPOVIČ

Keď napadne prvý sneh a prikryje zažltnutú trávu a opadané lístie, všade je bielo, útulne a čisto. Vtedy deti stavajú snehuliakov. Niektorí snehuliaci však narastú len tak, sami od seba! Večer sa vraciam so sánkami domov, a nič. No ráno, keď idem do školy, pred naším panelákom už stojí veľký biely snehuliak. Je taký veľký ako tretie poschodie. V tvári má krásny červený nos a na hlave zelený otlčený hrniec. Takého veľkého snehuliaka nikto nedokáže postaviť! Narastie cez noc sám od seba.

Veľký snehuliak potom strašne dlho stojí. Malí snehuliaci sa už dávno roztopili, a on len stojí, ako keby sa nič nerobilo.

Keď sa taký snehuliak topí, šepká svoje tajomstvá do jesennej trávy a starého lístia. A potom, keď príde jar a sneh načisto zmizne, začne zo zeme vyrastať nová tráva. Rastie tiež len tak, sama od seba. Ako ju to naučil veľký čarodejný snehuliak.

Tráva má jasnozelenú farbu a leskne sa ako smaltovaný hrniec, čo nosil v zime snehuliak na hlave.

Rozprávka bez konca

LAURA DEVETACHOVÁ

Teta Sidónia vstala raz zavčasu ráno a pošúchala si nos, aby ho nemala taký studený. Chcela si obuť ľavú topánku, ale nemohla, pretože v nej bolo kukuričné zrnko; žltučké, bruchaté, s bielym nosom.

„Aké zlatučké zrníčko!“ povedala si teta Sidónia. „Zasejem ho, vyrastie z neho kukurica, tá mi dá klasy, ja z nich na Nový rok navarím kašu a môžem si pozvať hostí.“

Teta Sidónia si schovala kukuričné zrnko do vedra, lebo to bolo bezpečné miesto, a šla si hľadať hostí na Nový rok.

Šiel okolo vedra kohút Kikirík a zazrel v ňom kukuričné zrnko.

„Aké zlatučké zrníčko!“ povedal si. „Darujem ho sliepočke Kotkodáčke, lebo na Nový rok sa s ňou zasnúbim.“

Schoval si kukuričné zrnko pod trávu, lebo to bolo bezpečné miesto, a šiel to oznámiť sliepočke Kotkodáčke, že sa s ňou na Nový rok zasnúbi.

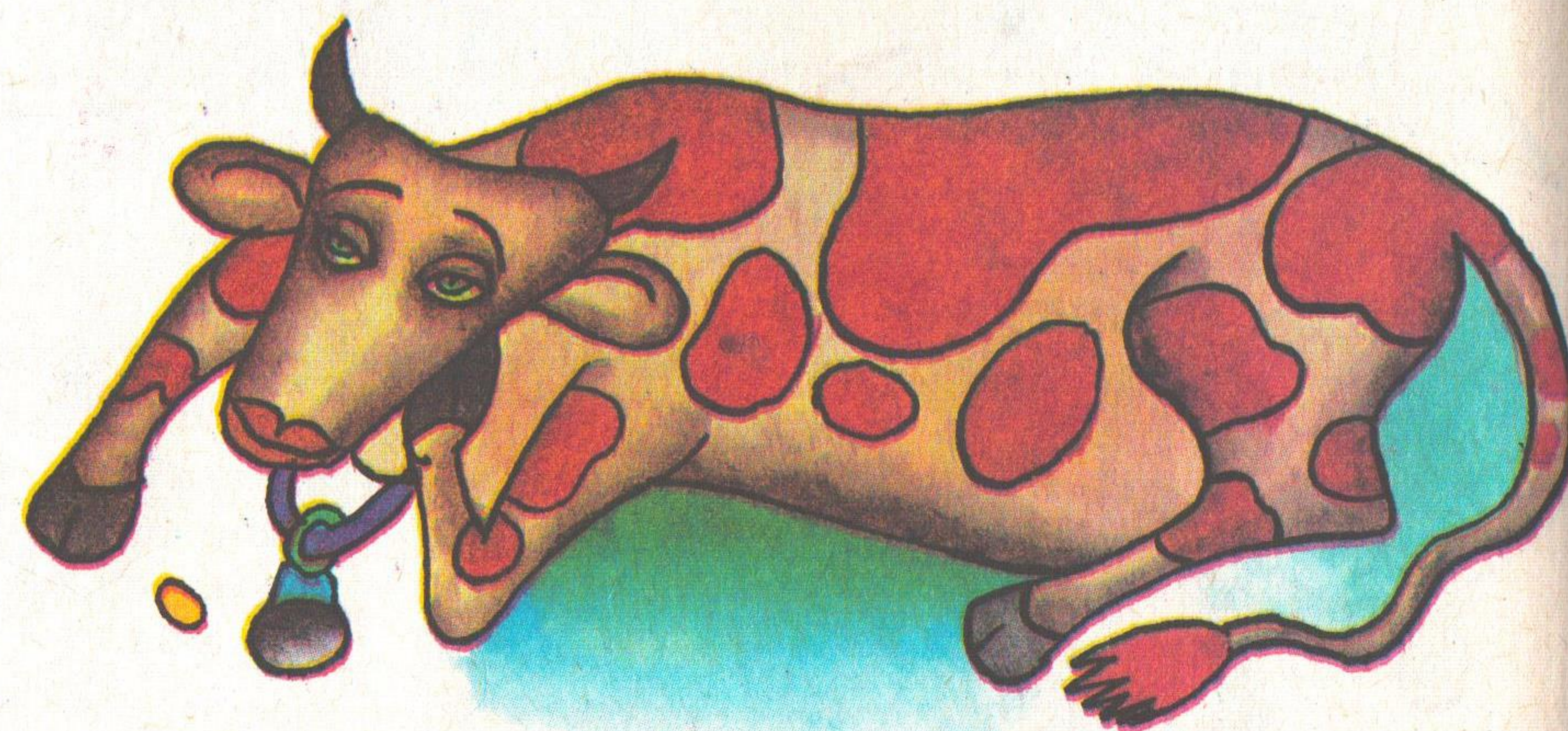
Na tráve ležala krava Múkačka a prežúvala. Ako si tak prežúva, zbadá kukuričné zrnko.

„Aké zlatučké zrníčko!“ povedala si. „Prilepím si ho na zvonec. Všetci si budú myslieť, že je to drahokam, a ja sa môžem na Nový rok vyparádiť.“

Odložila si kukuričné zrnko na stĺpik, lebo tam bolo v bezpečí, a odišla po lepidlo.

Na stĺpik si sadol vrabec Čimčarík a uvidel kukuričné zrnko.

„Aké zlatučké zrníčko!“ povedal si. „Odnesiem ho vrab-

Vianočný stromček

LUBOMÍR FELDEK

Aj ten stromček, ktorý neodíde z hory, vie, kedy sú Vianoce. Noc na jeho špicu spustí večernicu, ihličie sa ligoce.

Líška, kohút a tetrov

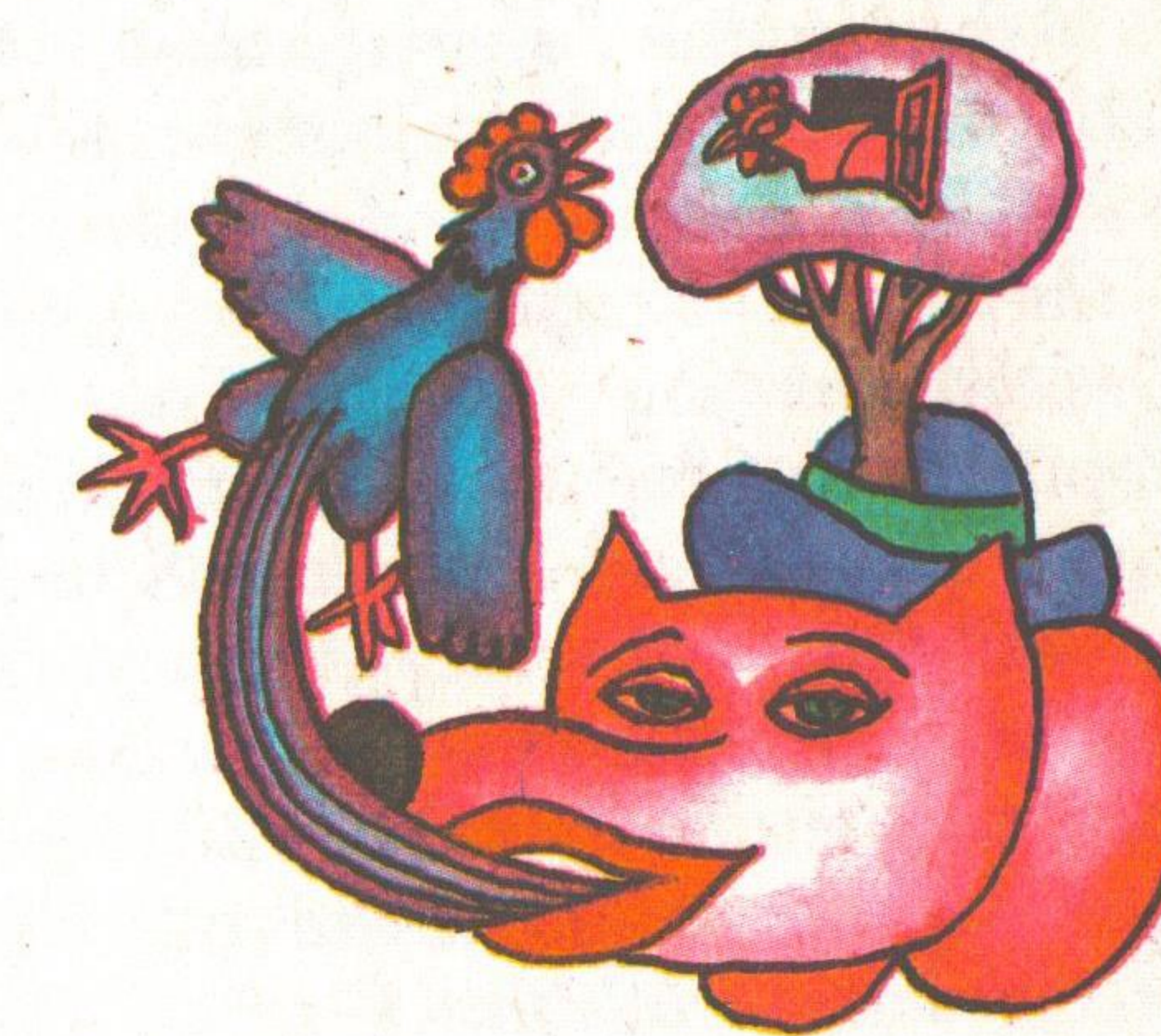
Vbehla líška do dvora, uchmatla veľkého kohúta a cez lúku uháňala s ním do hory. Tam na breze sedel tetrov. Videl, ako líška vlečie v zuboch kohúta, a zavolať na ňu:

„Ale je to za kohút — ani žrebec! Čo sa s ním moríš, líštička! Vysadni maň, nech on nesie teba!“

Líška si dala povedať. Otvorila pysk, a tu kohút frrr na strom k tetrovovi!

Od tých čias sa kohút s tetrovom tuho kamarátia, ba aj sa obliekajú rovnako.

Z rušt. prel. M. Ď.

čici Čimčaričke, nech z neho na Nový rok urobí kukuričné cukríky.“

Schoval si zrnko pod kameň, lebo to bolo bezpečné miesto, a letel sa spýtať vrabčice Čimčaričky, či chce robiť na Nový rok kukuričné cukríky.

Medzi kameňmi sa motal myšiak Hryz a uvidel zrnko.

„Aké zlatučké zrníčko!“ povedal si. „Poprosím chrobáka zriara, aby mi z neho urobil pohár, a budem z neho na Nový rok piť víno.“

Schoval si zrnko do topánky, lebo to bolo bezpečné miesto, a šiel hľadať zriara, aby na Nový rok mal z čoho piť víno.

Keď si teta Sidónia chcela obuť ľavú topánku, nemohla, lebo v nej bolo kukuričné zrnko; žltučké, bruchaté, s bielym nosom.

„Aké zlatučké zrníčko!“ povedala si. „Zasejem ho, vyrastie z neho kukurica, tá mi dá klasy, ja z nich na Nový rok navarím kašu a môžem si pozvať hostí.“

Hneď nato si teta Sidónia schovala kukuričné zrnko do vedra, lebo to bolo bezpečné miesto, a šla si hľadať hostí na Nový rok.

Prel. ELENA RAČKOVÁ

Rozhodnutie na Dunaji

Víchrice veľkej, tridsať rokov trvajúcej vojny prehnela sa Európou ako smršť. Rozrumila všetko, čo sa dalo, narobila biedy a utrpenia nadostač. Zdalo sa preto, že po vestfálskom mieri (1648) konečne nastane pokoj. Bojujúce strany sa však nezmierili, nenašli spoločnú reč. Jedna poškuľovala po druhej, pichala od chrbta, usilovala sa urvať si čo najviac moci i majetku z veľkého koláča európskych štátov. Táto doba „tichého nepriateľstva“ zastihla i naše Slovensko.

Slovenská „Biela hora“

Na starodávnom hrade Muráň sa noc čo noc stretávali ľudia nespokojní s vládou Habsburgovcov v našej krajine. V ich radoch boli príslušníci vysokej uhorskej i chorvátskej šľachty, ktorí bojovali za svoje šľachtické práva. Nechceli sa totiž o vykorisťovanie sedliaka deliť s nikým, ani s „absolutistickým štátom“. Tobôž už nie so štátom Habsburgovcov, ktorý chcel zdaniť aj samu šľachtu.

Wesselényiho sprisahancov, ktorí sami seba nazývali „prvými stĺpmi krajiny“, však odhalili, chytili a odviekli do Viedne. Tu s nimi cisár Leopold urobil krátky proces. Čoskoro sa ich mladé hlavy kotúľali na popravisku. Okrem toho v Bratislave zasadli ďalšie súdy, ktoré konfiškovali hlavne majetky odbojnej uhorskej šľachty. A tak kto mohol, ten utekal do zahraničia, hlavne na turecké územie, pretože Francúzsko, spriatelnené s protihabsburskými odbojníkmi, bolo preda len prídaleko.

Cisár Leopold využil víťazstvo a v krajine začal robiť poriadky podľa svojich predstáv. Zrušil úrad palatína, po ňom i uhorský snem, na pokoji nenechal ani protestantov. Odobral im kostoly, prikázal ich vylučovať z mestských rád a úradov, dal zatvárať evanjelických kňazov. Nastalo obdobie zúrivej protireformácie. Arcibiskup Szelepcheny organizoval v Bratislave súdy s týmito väzňami; buď museli prestúpiť na katolícku vieru, alebo boli odsúdení na ťažké žalároveanie či do vyhnanstva. Mnohých odsúdencov odtransportovali vtedy až do Neapola, kde ich predávali na galeje.

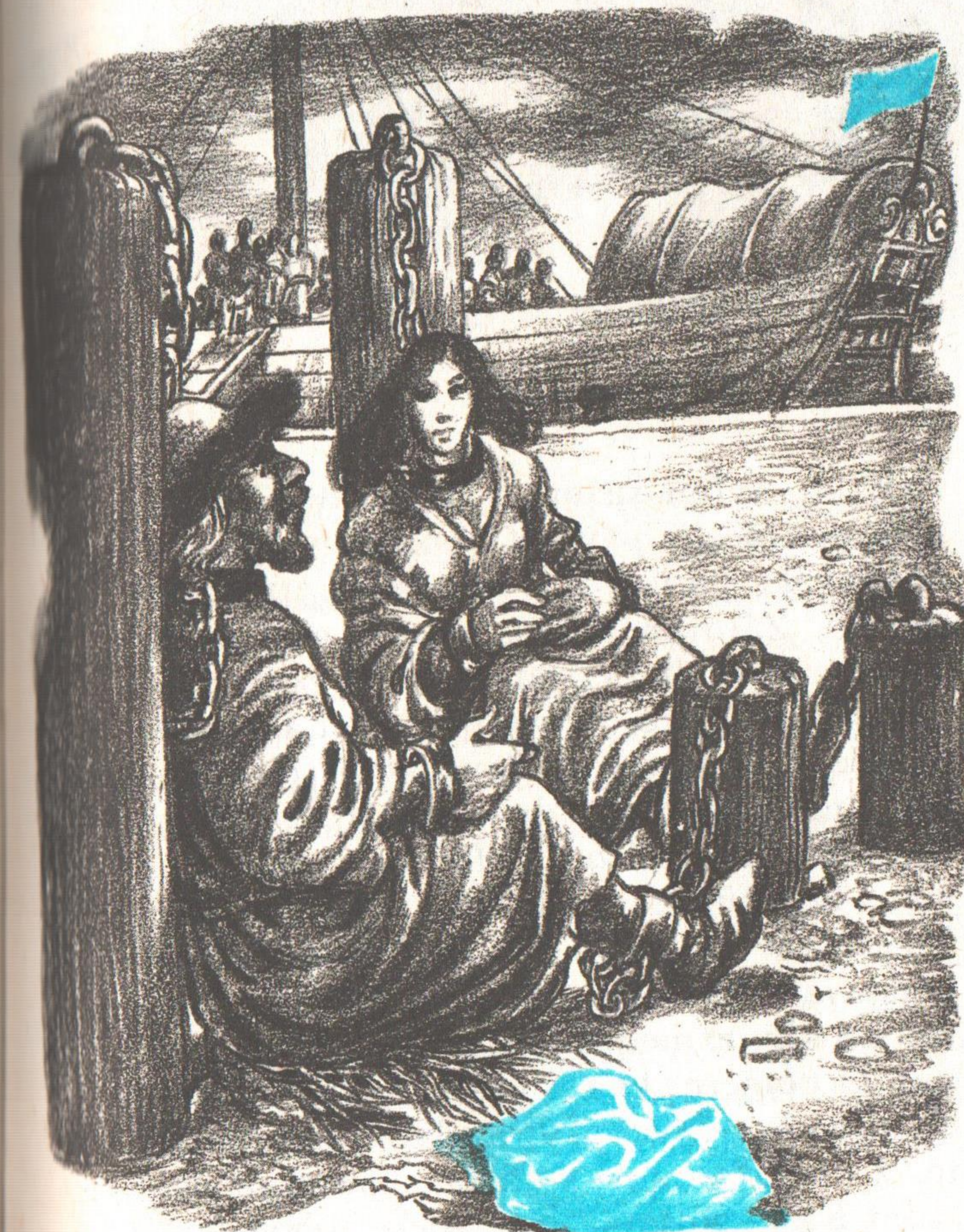
Slovensko prežívalo svoju „Bielu horu“.

Hoci útlak zo strany Viedne bol namierený najmä proti šľachte a protestantom, neobišiel nasucho ani poddaný človek. Habsburskí ekonómovia vyrátali, že z Uhorska by bolo možné vyžmýkať ešte 2—3 milióny zlatých. A tak vymysleli mnoho všakovakých, dovtedy neslýchaných daní: na mäso, na víno, na pálenku, na obilie, ba ešte i spotrebnú daň na obuv. Ľud tieto dane nazýval „porcie“ a celé obdobie prislovecne ako „porciové časy“.

„Slovenský kráľ“

Takto, pravdaže posmešne, nazývali Imricha Thökölyho, nového vodcu protihabsburských odbojníkov na Slovensku. Ešte nemal ani trinásť rokov, a už sa musel rozhodnúť, na ktorú stranu pôjde. Keď cisársky generál Spork narážal na koly Gašpara Piku a dvadsaťpäť odbojných liptovských a oravských richtárov, Imrich ako bez duše utekal z obklúčeného Oravského hradu. Nemohol zostať ani v rodnom Kežmarku, ale musel ísť ďalej, až do Sedmohradska. Keď sa odboj kurucov — po podpore francúzskeho kráľa — dostal do nového štádia, Imrich sa dostáva

na čelo kuruckých „malkotentov“. Dobil Prešov, získal Bardejov, Kežmarok i Levoču. Šľachta sa však tentoraz s rozpakmi dívala na nový vpád kurucov. Odhodlanejší bol prostý ľud a chudobnejšie mešťanstvo, lebo tí sa nádejali, že s novými pánmi prídu i nové, lepšie poriadky. Cez Spiš tiahli kuruci do Liptova a na Oravu, pričom banské mestá

Odsúdení na galeje.

si mier od nich vykupovali peniazmi. Imrichovi sa tak podriadila väčšina Slovenska. Cisárska armáda, posmešne nazývaná po-

dľa slova „láb — noha“ — labancami, vytiahla proti nemu do boja. Prvé veľké stretnutie kurucov a labancov bolo pre Imricha neúspešné, nie však až také zlé. Takmer bez strát sa jeho armáda organizovane a disciplinovane stiahla, vyčkávajúc, čo sa bude robiť ďalej. Cisár skutočne zmiernil svoje opatrenia voči Uhorsku i kurucom. Imrichovi Thökölymu to však nestačilo. Chcel rozhodne viac. Zaumienil si stať sa uhorským kráľom. Keď cisár nevyšiel v ústrety jeho želaniam, neváhal požiadať o pomoc sultána Osmanskej ríše.

Turkom prišla táto prosba vhod. Vedeli, že mladý muž, ktorý chce byť kráľom, drží vo svojich rukách kus krajiny, má i svoje sídlo — Košice. Preto len čo dobyli Filakovský hrad, paša Uzun Ibrahim korunoval Imricha Thökölyho na „kráľa stredného Uhorska“. Lenže Imrich sa nestal iba kráľom, ale súčasne aj tureckým vazalom. Už pri korunovácii sľúbil platiť Osmanskej ríši ročne 40 000 toliarov ako „čestnú daň“.

Všetko sa to stalo 12. septembra roku 1682.

Naplniť pokladnice

Osmanská ríša koncom 17. storočia viedla rad dobyvačných vojen. Len nedávno skončila vojnu s Benátkami a v Libanone. Boli to podujatia, po ktorých štátna pokladnica zívila prázdnotou. Vláda sa však domnievala, že naplniť ju možno zas len novou vojnou.

Takémuto uvažovaniu prišli vhod udalosti na slovensko-tureckej hranici, najmä akcie Imricha Thökölyho. Keď sa k tomu pridala aj francúzska diplomacia Ľudovíta XIV., Turci našli veľmi rýchlo miesto, kde možno začať novú vojnu na „naplnenie pokladnice“. Malo to byť Uhorsko. Šikovne vymysleli dôvody porušovania mieru medzi habsburským cisárstvom a Osmanskou ríšou a hneď rázne udreli. Treba vraj zbúrať nové pevnosti na Slovensku — Leopoldov, Kollárovo (vtedy sa volalo Guta) i Šaľu, lebo bránia Turkom v novozámockej pevnosti v ovládaní juhozápadného Slovenska. Cisárska diplomacia sa

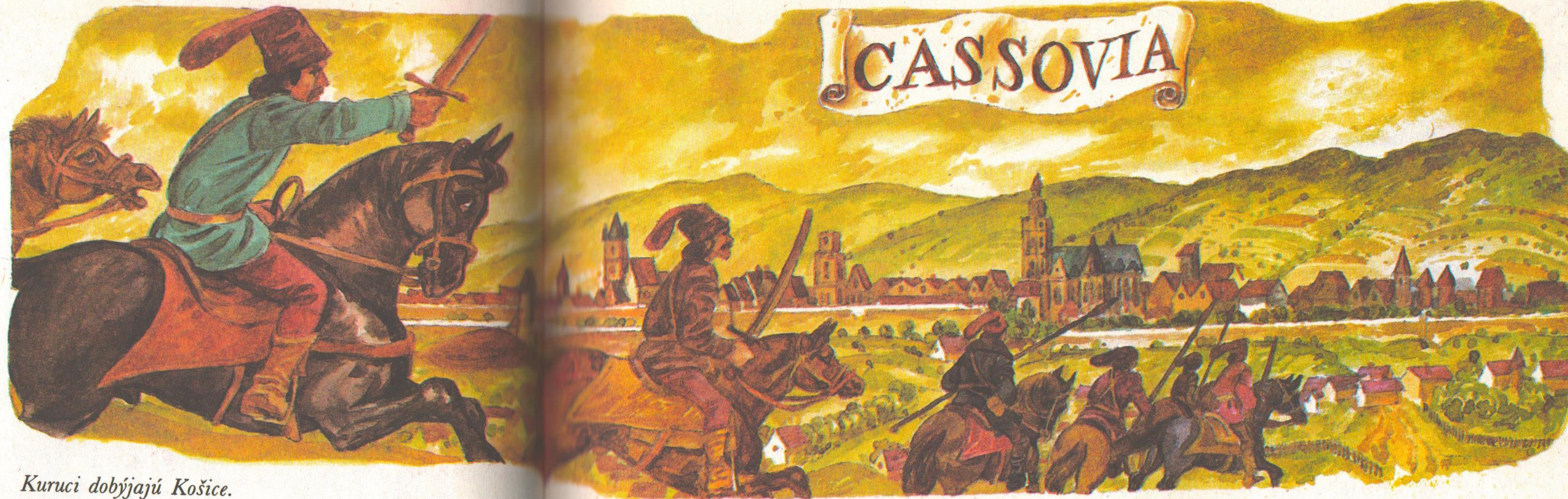
ani poriadne nespamätala, a na jar roku 1683 už tiahla z Edirne do Uhorska obrovská turecká armáda. Viedol ju veľkovezír Kara Mustafa. Medzi vojakmi sa rozhlásilo, že idú dobýjať pevnosti Komárno a Ráb. Ešte v juhoslovanskom meste Osijek prijal Kara Mustafa Thökölyho a poveril ho podporovať svojím vojskom tureckú armádu z územia Slovenska. Jeho hlavnou úlohou bolo dobyť Bratislavu.

Osmanské vojsko postupovalo do vnútra krajiny, pričom nenarážalo na nijaký vojenský odpor. 27. júna už bolo v Stoličnom Belehrade. Ďalej však nepostupovalo na Komárno, pretože hlavný veliteľ rozhodol, že cieľom tureckej armády bude priamo sídlo cisára — Viedeň. Veliteľskému zboru nebolo treba veľa vysvetľovať. Každý, kto pašu poznal, vedel, že má pred očami plné truhlice cisárskych pokladov.

Velenie cisárskej armády mohlo očakávať od osmanského nepriateľa čokoľvek, ale takéto rozhodnutie mu vyrazilo dych. V tom čase mala síce aj Viedeň k dispozícii takmer 70-tisícovú armádu, lenže toto vojsko bolo roztrúsené na širokom území, prakticky od Jadranu až po Beskydy. A tak sa cisárski generáli nestačili ani spamätať, a Turci v polovici júla už obliehali Viedeň.

Bitka pod Viedňou

V meste prepukla panika. Čo vládalo, vzalo nohy na plecía a bežalo preč. Ba aj sám cisár fujazdil tak, že sa zastavil až v Linci. V meste zostali len tí, čo nemali kam ísť — drobní remeselníci a chudoba. Vojenskou obranou mesta poveril cisár skúseného veliteľa Ernesta Rüdigera von Starhemberga a českého šľachtica Kašpara Kaplířa zo Sulevic. Tým podliehali aj oddiely domobrany, ktoré sa formovali z radov obyvateľstva a zo študentov. A najmä tí druhí veru neboli nešikovní. Pri jednom výpade za hradby sa im podarilo prihnať stádo dobytka, čím boli obrancovia mesta zásobení na dlhší čas. V horúcom lete bol však nedostatok pitnej

Kuruci dobývajú Košice.

vody, čo veľmi sužovalo obrancov. Velenie však nestrácalo hlavu a v obliehanom meste udržiavalo poriadok a disciplínu prísnymi trestmi. Zároveň dávalo pozor, aby sa do mesta nedostali vyzvedači alebo podpaľáči.

Zatiaľ čo Turci zovierali Viedeň akoby do obruče, hnal sa celým Slovenskom ich spojenc Imrich Thököly. Jeho vojsko, posilnené tureckými zbormi od Veľkého Varadína, si veru nepočínalo príliš ako osloboditeľské. Výstražené mestá a stolice sa mu radšej poddávali bez boja, platili výkupné a výpalné, len aby zamedzili požiarom a drancovaniu. Za pomerne krátky čas ocitla sa Thökölyho armáda v uliciach Bratislavy, aby odtiaľto, z druhej strany Dunaja, pomáhala vojskám Kara Mustafu. Tak znela dohoda!

Bratislavský hrad a jeho obrancovia sa však nevzdávali. To posmelilo veliteľa poľných cisárskych vojsk Karola Lotrinského prísť Bratislave na pomoc. A bola to veru pomoc prospešná. Thökölyho vojsko utrpelo porážku a rozpŕchlo sa po celom západnom Slovensku. Turci pochopiteľne Thökölyho za porážku vojska nepochválili, a tak čoskoro

medzi oboma spojencami došlo k roztržke.

Medzitým však tureckí zákopníci kládli pod viedenské hradby nálože. Bolo skutočne len otázkou času, kedy ich prelomia a vtrhnú do ulíc. Lenže ani cisárske velenie nesesedelo so založenými rukami. Zháňalo pomoc, odkiaľ sa len dalo. V polovici augusta sa už v Dolnom Rakúsku zhromažďujú spojenecké vojská z Bavorska a Saska. Ba cez Moravu tiahne sem aj elitná armáda poľského kráľa Jána Sobieskeho, ktorý sa vzápätí stáva hlavným veliteľom celej spojeneckej armády. V tom čase Turci už prelomili opevnenie mesta, takže starý veliteľ von Starhemberg píše Sobieskemu zúfalý list: „Nestrácajte už čas! Nebesá, nestrácajte čas!“

Viedeň sa skutočne mohla brániť už len jeden—dva dni.

Ráno 12. septembra 1683 zazneli poľnice a spojenecká armáda začala útok. Spojencov celkovo nebolo veľa, sedemdesiat tisíc. Kara Mustafa mal početnejšiu armádu. Spojenecké vojská boli však výborne vyzbrojené delostrelectvom. Predpoludním bojovala armáda pravého krídla, na obed zasiahol do bojov

i stred vojenského zoskupenia a popoludní už rinčali zbrane aj poľských vojakov. Keď navečer zo zálohy vyrazila ťažká poľská jazda, turecký front bol definitívne prelomený a osmanské vojská sa dali na bezhlavý útek. O bitke, ktorá trvala len jeden deň, bolo rozhodnuté.

Ján Sobieski ešte tej istej noci píše manželke list, v ktorom ju informuje o svojom víťazstve: „Všetky delá, celý tábor, nevyčísľiteľné bohatstvá padli do našich rúk. Nepriateľ pokryl mŕtvolami zákopy, polia, tábor a zmätene uteká... Veľkovezír sa zachraňuje iba na jednom koni a v jednom odeve, zanechajúc všetko. Stal som sa jeho dedičom...“

Vítazná bitka nerozhodla len o osude Viedne. Po nej nasledovala porážka Turkov pri dnešnom Štúrove, potom boli oslobodené Nové Zámky a Budín, stredisko tureckej moci. Tým sa definitívne skončilo turecké panstvo aj na Slovensku. Utrápený ľud si mohol konečne vydýchnuť.

(Pokračovanie)

Píše doc. dr. MATÚŠ KUČERA, CSc.
ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Knižky, ktoré ťa potešia

Zaklope tichučko na dvere redakcie, ale príde ako domov. Vystúka nás „dievčence moje“, zavše nájde na dne tašky jablčko, povypytuje sa na knižky, čo práve vyšli. Neposedí dlho, lebo vnučka Magdalénka už-už príde zo školy. Ale aj za tú chvíľočku, čo s nami stará mama Mária Jančová pobudne, pookrejeme a nikomu sa nechce veriť, že si pamätá už trištvrte storočia. Dlhopotom, ako sa rozlúčime, ostáva pocit pohody.

Mária Jančová prichádza do Mladých liet naozaj ako domov. Po rokoch učiteľovania vo Vozokanoch, Radošinej, Veľkých Levároch, Čeklísi a Martine našla tu redaktorský stôl. V nejednej knižke na poslednej strane, ktorá prezrádza všetkých, čo sa o jej narodenie postarali, možno čítať meno Terézia Hečková. Je to občianske meno Márie Jančovej. Jej spisovateľské meno je zasa na iných knižkách na prvej strane:

Rozprávky starej matere, Žofkine rozprávky, O kapsičke, čo nechcela chodiť do školy, Kojko hľadá rozprávku, Carlucci, Bochník, O bračekovi a sestričke.

Uvedomíme si, že Mária Jančová siahala hlboko do pamäti slovenského ľudu, keď písala o jeho biede a statočnosti. Písala jednoducho a ľudsky príbehy slovenskej statočnosti a hrdosti — preto aj mohla dať rozprávaniu o skutočných ľuďoch názov Rozprávky starej matere. Oravské polička boli rovnako tvrdé ako rudné cesty, úrodu z nich nesta-

čilo si vyprosiť, bolo ju treba zaplátiť námahou. Bieda bola mocná ako drak. Preto aj starý otec z rozprávania smelo mohol byť rozprávkovým princom. Neznačí to však, že by Mária Jančová len presne a verne opísala, čo sa naozaj stalo. Prekvapí nás spisovateľkinho priznanie: „Ja napríklad nikdy som nepoznala ani jednu z oboch mojich starých matiek, ale veľmi som závidela všetkým deťom, čo ich mali. Veľmi rada som počúvala o matkinej matke a vysnívala som si ju tak dokonale, že som ju dokonca videla stáť vo dverách a všetky príhody, čo nám naša mať večerami, kým bol otec na vojne, o nej a o svojom detstve rozprávala, vložila som do úst tejto vysnívanej starej materi.“ Rozprávky starej matere pozná každý štvrták, možno však každý nevie o ich voľnom pokračovaní, Žofkiných rozprávkach. Obe dielka v jednej knihe prišli nedávno na pulty kníhkupectiev. Majú vzadu označenie Vybrané spisy Márie Jančovej. Mária Jančová by nám mohla rozprávať o mnohých zaujímavých ľuďoch, ktorých si nemusela vymyslieť: ako malé dievčatko recitovala básničku pred veľkým slovenským básnikom Pavlom Országhom Hviezdoslavom, stretávala sa so spisovateľkou Máriou Rázusovou-Martákovou, jej manželom bol spisovateľ František Hečko, o ktorom sa budeš učiť o niekoľko rokov.

Nositelke Ceny Fraňa Kráľa, zaslúžilej umelkyni Márii Jančovej klope na dvere významné jubileum: 25. decembra sa dožíva 75 rokov. Sľúbme si, že sa na jej stôl zlietne toľko listov od detí, až bude bielo ako na naozajstné Vianoce.

MAGDA BALOGHOVÁ

Odpovede na hádanky i na kreslenú hádankársku rozprávku z poslednej strany pošlite na korešpondenčnom lístku do 15. decembra; nezabudnite napísať okrem svojej presnej adresy aj vek.

Odpoveď na rozprávku z 1 čísla: Dlhý schudol v hladomorni a mohol sa zasa pretiahnuť von okienkom.

Knihu posielame: Milanovi Šimoníkovi do Zvolena; Ingridie Tauschovej do Bratislavy a Helene Novákovej do Šale.

Správne odpovede na hádanky z 2. čísla: Makovica; šumienka; zápalky; sekera.

Knihu vyhrávajú: Mária Kiššová, Sered'; Milan Mikula, Veľké Zálu-

Zahádam ti hádanku

MARTIN NOCIAR

Voziaca hádanka

*Ako slimák má dva rožky,
pradie ako mačka.*

*Odviezt' celú hrbu detí
je preň iba hračka.*

Čo je to?

Oblačná hádanka

*Poletuje v detskej ruke
sťa obláčik krehká.*

*Po chvíľočke zostáva z nej
iba kúsok drievka.*

Čo je to?

Literárna hádanka

*Dva vrkôčky, pehy v tvári,
nohy chudé, ruky tiež.*

*Keď otvoríš v noci oči,
aj ty divy dokážeš.*

Kto je to?

Plačlivá hádanka

*Raz sú moje, raz sú tvoje,
chutia ako slané more.*

Čo je to?

žie; Miriam Mrákavová, Trenčín.
Správna odpoveď na rozprávku z 2. čísla: Kľúč je medzi listami prvej ruže zlava.

Knihu dostanú: Juraj Marenčák, Nitra; Monika Lenická, Horná Kráľová; Juraj Kazda, Nové Mesto n. V.; Maťko Repčák, Bratislava; Laura Dragošková, Banská Bystrica.

Zápisník Slniečka

Viacerými podujatiami oslávila 35. výročie svojho založenia Knižnica Domu kultúry v Dubnici nad Váhom. Jednou z akcií bola beseda Kniha a jej autori, ktorá sa konala 7. októbra a boli na ňu pozvaní spisovatelia Rudo Moric, Lubomír Feldek a Ladislav Ballek.

14. októbra sa v bratislavskom A-divadle premiérovému publiku predstavili kúzelník a dedko Čáry, mama Máry a kúzelníkov vnuk Fuk. Kto sú to? Hrdinovia bábkovej hry ČÁRY MÁRY FUK. Pre deti od 6 rokov ju napísal Ján Uličiansky.

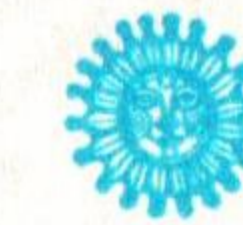

Kolekciou 170 kníh z najnovšej produkcie sa zúčastnili Mladé letá na najväčšom svetovom knižnom veľtrhu vo Frankfurte nad Mohanom. Výzdoba stánku Mladých liet bola zameraná na ilustrácie z knihy Alica v krajine zázrakov, ktorých tvorcom je čerstvý nositeľ Veľkej ceny BIBu Dušan Kállay.

Zo šesťtýždenného študijného pobytu v Internationale Jugendbibliothek v Mníchove sa vrátila zástupky-

ňa šéfredaktora Mladých liet Silvia Kršková a redaktorka prekladovej redakcie Vlasta Ballová. Internationale Jugendbibliothek je zariadenie UNESCO; zhromažďuje literatúru pre deti z celého sveta aj odborné knihy o detskej literatúre a pravidelne usporadúva medzinárodné prehliadky kníh pre deti a mládež.

Pre dospelých, čo pracujú s detskými knihami, no najmä pre tých, čo ich čítajú, aj tohto roku vyšiel magazín Knižky, ktoré ťa potešia. Prnáša pestré informácie o knihách všetkých edícií a pre všetky vekové kategórie. Magazín pripravila tlačová redakcia Mladých liet a môžete si ho vypýtať v knižkupectvách alebo v knižniciach.

Literatúra v rozhlase: decembrový Kultúrny mesačník pripomenie nedožitú 75. narodeninu spisovateľa Ferdinanda Gabaja; Rádio mladých poslucháčov prinesie rozprávanie Dušana Duška o detstve, ďalšiu časť Literárnych stôp na Slovensku a vo vianočnom vysielaní 4-dielnu dramaturgiu Horákových Sebechlebských hudcov.

Tipy pre tých, čo sa ešte nerozhodli, akú knihu by chceli dostať pod vianočný stromček: druhý diel Dobšinského Slovenských rozprávok v úprave Márie Ďuríčkovej s ilustráciami Ludovíta Fullu; svetoznámy román Marka Twaina Princ a bedár; prvý slovenský životopis Jula Verna — napísal ho Ladislav

Švihran a má názov Náš priateľ Jules; Literárne potulky po Čechách a Morave — bohato ilustrované rozprávania Vladimíra Kovaříka o tvorcoch českej literatúry.

25. decembra osláví 75. rok zaslúžilá umelkyňa, nositeľka Ceny Fraňa Kráľa Mária Jančová. V Mladých letách vyšla jubilanke tohto roku kniha Rozprávky starej matere a Žofkine rozprávky.

Komu ešte k narodeninám blaho a tvorivé úspechy želáme? Dňa 13. 12. Hane Ferkovej, ktorá ako redaktorka Mladých liet pomohla na svet nejednej peknej knižke, zostavila mnoho výberov, preložila veľa rozprávok a poviedok.

Hviezda mieru

**Máme doma stromček, deti!
Na ňom hviezda mieru svieti.**

**Svieti stáby biely kvet,
na ňom žiadnej chmáry niet.**

**Veselé sú očka detí,
veď v nich hviezda mieru svieti.**

Mária Gluchová,
Žilina, ZDŠ 3. roč.

zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače. Gottwaldovo nám. 6, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež.

Adresa redakcie: 821 08 Bratislava, Klincková 35/a. Telefón 681-58, 645-87. Šéfredaktor

dr. Juraj Klaučo, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Mariássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do

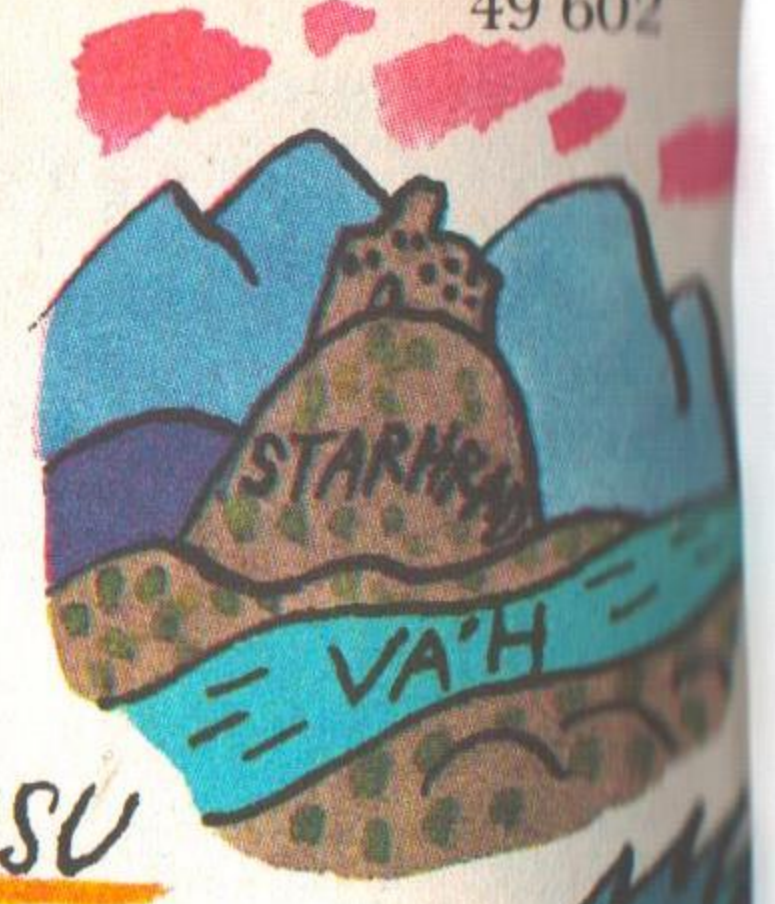
1) Už som vás roznámil s ježibabkou Žofkou. JEDNEJ NOCI letela o nad Terchovou.

2) PRISNILO sa jej o chušničkoch Jankovi a sladkej Marienke.

3) DOBRE VEDELA, kde ich hľadať, ale ako letela okolo Starhradu, smerom na Vrušky, púchal sa viesor a vyfúcal jej ADRESU z hlavy.

5) Vernému kočirovi Ruchovi sa zabola Hlava, takže zo zúfalstva skočil dolu.

4) Dlho krúžila okolo vrchov. PRI MARTINE mizky m letom krácala stromy, až ostali kopce hole. NACISTO ako Martinoké hole.

7) Bol som vždy na návšteve pri Váhu. Ako tak idem od Margity k Besnej, padlo mi niečo na hlavu.

8) Hneď som vedel, že to je zo Žofkinej hlavy. Vôňalo so senom.

9) Na lístku bolo napísané:

ÁEOZPKRRV

Ježibabka som mala napísané, kde býva Janko a Marienka. Ale viesor prehádkať písma.

MUSÍTE LÚŠTIŤ SO MNOU, ABY SME MOHLI UPOZORNIŤ JANKA A MARIENKU, ŽE JEŽIBABKA ŽOFKA SI NA NICH BRÚSI ZUBY.

